

आर्थिक वर्ष २०६१/ ६२
को
मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

नेपाल राष्ट्र बैंक
अनुसन्धान विभाग
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं ।

फाल्गुण ४, २०६१

विषय-सूची

विवरण	पृष्ठ
कार्यकारी सारांश	
पृष्ठभूमि	१
मौद्रिक लक्ष्यहरुको स्थिति	१
मौद्रिक अन्तरिम लक्ष्यहरुको स्थिति	५
मौद्रिक उपकरणहरुको कार्यान्वयनको स्थिति	७
मौद्रिक व्यवस्थापनमा देखिएका चुनौतीहरु	१०
वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयनको स्थिति	१२
विदेशी विनिमय सम्बन्धी सुधारको स्थिति	१४
निष्कर्ष	१७
तालिका	
आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरुको मध्यावधि मूल्याङ्कन म्याट्रिक्स	

कार्यकारी सारांश

आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति कार्यान्वयनमा आएको छ महिना व्यतित भइसकेको छ। मौद्रिक नीतिका आर्थिक लक्ष्यहरूमध्ये औसत मुद्रास्फीतिदर ४.० प्रतिशत कायम गर्ने उल्लेख थियो। मूल्य अभिवृद्धि कर र पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य वृद्धिका कारण औसत मुद्रास्फीतिदर यो वर्षको अन्त्यसम्ममा लक्ष्यभन्दा केही नाघी ४.३ प्रतिशतभित्र रहने देखिन्छ। त्यस्तैगरी, ४.५ प्रतिशत आर्थिक वृद्धिलाई सहज पार्न आवश्यक मात्रामा तरलताको व्यवस्था गर्ने मौद्रिक नीतिको लक्ष्य रहकोमा अर्थतन्त्रमा आवश्यक मात्रामा तरलताको व्यवस्था रहे तापनि लगानीको वातावरण सुदृढ भइनसकेकोले गर्दा यो वर्ष आर्थिक वृद्धिदर ४.० प्रतिशतमा सीमित रहने अनुमान छ। मुलुकको शोधनान्तर बचतको लक्ष्य यो वर्ष रु ५.५ अर्ब रहने मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएकोमा आयात वृद्धि न्यून रहेका कारण सो लक्ष्य हासिल हुने देखिन्छ। फलस्वरूप, विदेशी विनिमय संचितिमा आवश्यक मात्रामा बढोत्तरी कायम हुने देखिन्छ।

यो वर्ष अघिल्लो वर्षको तुलनामा अधिक मौद्रिक विस्तार भएको छ। निजी क्षेत्रमा प्रवाहित बैंक कर्जा वृद्धि भएको र मौद्रिक गुणाङ्क बढेकाले मौद्रिक विस्तार भएको हो। आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमासमा अधिक तरलताका कारण अल्पकालीन ब्याजदरमा कमी आए तापनि खुला बजार कारोबारमार्फत वाणिज्य बैंकहरूसँगको तरलता प्रशोचन गरिएकोले हाल अल्पकालीन ब्याजदर बढेको तर सन्तुलित (stabilized) अवस्थामा छ। अघिल्लो वर्षको तुलनामा ब्याजदर नरम रहेकोले मुद्राको मागमा तदनुरूप प्रभाव पर्न गएको कारण मौद्रिक विस्तार भएतापनि लक्ष्यहरूमा प्रतिकूल असर पर्न गएको छैन।

सरकारी ऋणपत्रको खुला बजार कारोबारमार्फत संचित मुद्रालाई नियन्त्रित अवस्थामा राखिएको छ। निर्यातको वृद्धि सकारात्मक रहेको, आयातको वृद्धि न्यून रहेको, वित्तीय क्षेत्र सुधारका लागि विश्व बैंकबाट वित्तीय सहयोग प्राप्त भएको र श्री ५ को सरकारको नेपाल राष्ट्र बैंकसँग नगद मौज्जात कायम रहन गएकोले PRGF कार्यक्रम अन्तर्गत २०६१ पौष मसान्तका लागि निश्चित गरिएका नेपाल राष्ट्र बैंकको खुद वैदेशिक सम्पत्ति (NFA), खुद आन्तरिक

४ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

सम्पत्ति (NDA) र संचित मुद्रा लगायतका परिमाणात्मक सम्पादन लक्ष्यहरु (Quantitative Performance Criteria) हासिल भएका छन्। वित्तीय तथा बाह्य क्षेत्र सुधारका धेरैजसो कार्याक्रमहरु कार्यान्वयन गरिएका छन्।

मुद्रास्फीतिदरलाई वाञ्छित सीमा भित्र कायम गर्ने, व्याजदरलाई स्थायित्व प्रदान गर्ने र वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमलाई सुदृढ गर्दै अगाडि बढाउने कार्यहरु हाल मौद्रिक नीतिका प्राथमिकताका रुपमा रहेका छन्।

आर्थिक वर्ष २०६१/ ६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

पृष्ठभूमि

१. सार्वजनिक जानकारीका लागि प्रत्येक वर्ष मौद्रिक नीति प्रकाशन गर्नुपर्ने नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ मा व्यवस्था भए अनुसार आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति २०६१ श्रावण ४ गते सार्वजनिक गरिएको थियो ।
२. आर्थिक वर्ष २०६०/६१ मा मौद्रिक नीतिको प्रमुख लक्ष्य मुद्रास्फीतिदर वार्षिक औसत ४ प्रतिशत र मुलुकको शोधनान्तर बचत रु. १६ अर्ब रहेको तर आन्तरिक द्वन्द्व र बाह्य कारण समेतले गर्दा आर्थिक वृद्धिदर उत्पादकको मूल्यमा ३.५ प्रतिशत मात्र रहेको पृष्ठभूमिमा आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति तर्जुमा गरिएको थियो ।
३. मौद्रिक नीतिको प्राथमिक लक्ष्यको रूपमा रहेको मुद्रास्फीति र शोधनान्तर स्थायित्वमा प्रतिकूल असर नपर्ने गरी तथा शिथिल आर्थिक गतिविधिहरूमा तीव्रता ल्याउन मद्दत पुऱ्याई ४.५ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर सहज गर्ने किसिमले आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति सार्वजनिक गरिएको थियो ।
४. मुलुकमा विद्यमान आन्तरिक द्वन्द्व, सन् २००२ मा भारतसँग सम्पन्न व्यापार सम्झौताको नवीकरण, जनवरी १, २००५ देखि विशेष ग्राह्यता प्रणाली अन्तर्गतको कोटा प्रणालीको अन्त्य र नेपालसँग आर्थिक सम्बन्ध भएका कतिपय मुलुकहरूमा आर्थिक मन्दीको अवस्थाका कारण नेपाली उद्योग र वस्तु तथा सेवा निर्यातमा विद्यमान प्रतिकूल स्थितिले गर्दा समग्र अर्थतन्त्रमा पर्न सक्ने नकारात्मक प्रभावलाई कम गर्न र बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रमा परेको र पर्न सक्ने वित्तीय संकट (distress) लाई मत्थर पार्न आर्थिक वर्ष २०६१/६२ का लागि मौद्रिक नीतिको अडान लचिलो बनाइयो र वित्तीय क्षेत्र तथा बाह्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइयो ।

मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति

५. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ का लागि औसत मुद्रास्फीतिदरको लक्ष्य ४.० प्रतिशत तोकिएको थियो । आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को पहिलो ६ महिनामा राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कमा आधारित मुद्रास्फीतिदर

२ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

विन्दुगत आधारमा ४.६ प्रतिशत रहेको छ। अधिल्लो आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा सो दर ५.० प्रतिशत रहेको थियो। आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को दोस्रो अर्द्धवार्षिक अध्यादेश बजेट मार्फत मूल्य अभिवृद्धि कर साविकको १० प्रतिशतबाट १३ प्रतिशतमा बढाइएको र आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को हालसम्म नेपाल आयल निगमले तीन पटक गरी औसतमा ३५.७ प्रतिशतले पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य अभिवृद्धि गरेका कारण समग्र मूल्य स्थितिमा केही चाप पर्न जाने देखिन्छ। राष्ट्रिय उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्कमा पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा गरिएको वृद्धिको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष प्रभावबाट मूल्यमा केही चाप परेतापनि कुल माग (aggregate demand) को शिथिल स्थिति, अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमै अमेरिकी डलर न्यूनमूल्यित भई नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग अधिमूल्यित भएको अवस्था र भारतमा मूल्यमा सुधारको स्थितिलाई विश्लेषण गर्दा यो वर्ष औसत मुद्रास्फीतिदर लक्षित दर ४.० प्रतिशतबाट केही बढ्ने तर ४.३ प्रतिशतमा सीमित रहने अनुमान छ। वार्षिक विन्दुगत आधारमा भने मुद्रास्फीतिदर २०६१ आषाढको २.० प्रतिशतको तुलनामा २०६२ आषाढमा ६.३ प्रतिशतले बढ्ने अनुमान छ।

६. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति अनुसार मुलुकको शोधनान्तर बचत लक्ष्य रु. ५.५ अर्ब राखिएको थियो। आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम पाँच महिनासम्ममा मुलुकको शोधनान्तर बचत रु. १ अर्ब १८ करोड रहेको छ। कुल निर्यात अधिल्लो वर्षको १०.४ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा यो आर्थिक वर्षको प्रथम ६ महिनामा ४.८ प्रतिशतले मात्र बढेको छ। कुल निर्यातमध्ये भारततर्फ २४.१ प्रतिशतले बढेको छ भने तेस्रो मुलुकतर्फ १८.९ प्रतिशतले घटेको छ। कुल आयात अधिल्लो वर्ष १०.२ प्रतिशतले बढेको तुलनामा यो वर्ष नगण्य अर्थात् ०.२ प्रतिशतले मात्र बढेको छ। कुल आयातमध्ये भारत आयात १२.६ प्रतिशतले बढेको छ भने तेस्रो मुलुकबाट आयात १५.५ प्रतिशतले घटेको छ। इराकमा १२ जना नेपालीको हत्या पश्चात् काठमाडौँमा उत्पन्न हुलदंगाको कारण सुरुमा कामको खोजीमा बाहिर जाने नेपालीहरुको संख्यामा कमी आयो भने हालसालै मलेशियाले सुनामीबाट बढी पीडित मुलुक इण्डोनेशियाका कामदारहरुलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गर्न नेपाल लगायत अन्य मुलुकहरुका कामदारहरुको रोजगारीका लागि तीन महिना प्रवेशाज्ञा नदिने निर्णय गरेका कारण नेपाल भित्रिने रेमिट्यान्स आयमा

ठूलो बढोत्तरी हुने देखिदैन। परिणामस्वरूप, यस वर्ष अघिल्लो वर्ष जस्तो शोधनान्तरमा ठूलो बचत (रु. १६ अर्ब) कायम नहुने तर शिथिल आयातका कारण शोधनान्तर बचत रु. ७ अर्ब ५० करोड हासिल हुने देखिन्छ।

७. नेपाली तयारी पोशाकको निर्यात घट्ने क्रममा रहेको र जनवरी १, २००५ बाट कोटा प्रणाली समाप्त भई यसमा थप प्रतिकूल असर पर्ने भएका कारण तयारी पोशाकका लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको आयात घट्ने र निजी क्षेत्र तथा सरकारी क्षेत्रबाट संचालित विकास निर्माणका गतिविधिहरू द्वन्द्वबाट प्रभावित रहेका कारण समग्र आयात बढेपनि न्यूनदरले बढ्ने देखिन्छ। भारततर्फ हालसालै निकासी बढेकाले समग्र वस्तु निकासी सामान्य (normal) रहने देखिन्छ। यसका साथै सेवा तथा रेमिट्यान्सबाट प्राप्त आप्रवाह सामान्य तवरले बढ्ने र आयातको वृद्धि न्यून रहने कारण विदेशी विनिमय संचिति यथेष्ट रहने देखिन्छ। चालू आर्थिक वर्षको प्रथम पाँच महिनामा विदेशी विनिमय संचिति मुलुकको १२.१ महिनाको वस्तु आयात र १०.५ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त छ भने यो वर्षको अन्त्यसम्म पनि विदेशी विनिमय संचिति यही स्तरमा रहने देखिन्छ।
८. विदेशी विनिमय दरको सन्दर्भमा भने २०६१ आषाढको तुलनामा २०६१ माघ महिनाको अन्त्यसम्म नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग प्रचलित दर (nominal terms) मा ५.० प्रतिशतले अधिमूल्यत छ भने यथार्थ मूल्यमा भने २.५ प्रतिशतले अधिमूल्यत छ। अमेरिकी डलर विश्व मुद्रा बजारमा न्यूनमूल्यत हुँदै गएको र नेपालमा आयातको लागि परिवर्त्य मुद्राको मागमा कमी आएको कारण परिवर्त्य विदेशी विनिमय संचिति बढ्ने क्रम यथावत रहेबाट नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग अधिमूल्यत हुन गएको हो। अमेरिकी डलरसँग नेपाली रुपैयाँको अधिमूल्यनको कारण तेस्रो मुलुकतर्फ वस्तु तथा सेवा निकासीको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता केही हदसम्म घटेको छ। तर मुद्राको अधिमूल्यनले गर्दा औद्योगिक कच्चा पदार्थ लगायत अन्य आयात सस्तो भएकोले नेपाली निर्यातको प्रतिस्पर्धात्मक क्षमतामा आएको केही हदसम्मको कमीका सम्बन्धमा आत्तिइहाल्नु पर्ने स्थिति भने छैन।
९. भारतमा नेपालको भन्दा बढी मूल्य वृद्धि भएका कारण नेपाली रुपैयाँ भा.रु.सँग यथार्थ मूल्यमा करीब १.५ प्रतिशतले न्यूनमूल्यत देखिन्छ।

४ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

यथार्थमा नेपाली रुपैयाँ अमेरिकी डलरसँग अधिमूल्यित (overvalued) भएपनि भा.रु.सँग न्यूनमूल्यित (undervalued) रहेकोले भारत र तेस्रो मुलुकसँग हुने व्यापार भारमा आधारित यथार्थ प्रभावी विनिमय दर भने सन्तुलित (neutral) स्थितिमा छ। पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढाइए तापनि यसबाट समग्र मूल्य स्थितिमा पर्ने प्रभावलाई हेर्दा तथा मूल्य expectation पनि न्यून रहेको सन्दर्भलाई समेत विचार गर्दा विद्यमान विनिमयदरमा तत्काल केही समायोजन गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिँदैन।

१०. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति अनुसार आर्थिक वृद्धिदर ४.५ प्रतिशतले बढ्ने प्रक्षेपण रहेको थियो। केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले हालै सार्वजनिक गरे अनुसार आर्थिक वर्ष २०६०/६१ मा GDP at factor cost पहिले अनुमान गरेको ३.५ प्रतिशतको तुलनामा ३.४ प्रतिशत र GDP at producers prices पहिले अनुमान गरेको ३.७ प्रतिशतको तुलनामा ३.५ प्रतिशत रहेको देखिएको छ। त्यसैगरी हालसम्म उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा कृषि र गैर-कृषि क्षेत्र दुवैको उत्पादन वृद्धिदर पहिले अनुमान गरेको भन्दा अलि कम रहने देखिएकोले आर्थिक वर्ष २०६१/६२ मा आर्थिक वृद्धिदर ४.० प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ। यो वृद्धिदरलाई आवश्यक पर्ने तरलता हाल उपलब्ध छ।
११. शिथिल आर्थिक गतिविधिहरूलाई गतिशिलता प्रदान गर्न खुकुलो मौद्रिक नीति अख्तियार गरिए अनुरूप व्याजदरलाई नरम बनाइराख्ने आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको अन्तरिम लक्ष्य रहेको छ। यो लक्ष्य हासिल गर्न अनिवार्य नगद अनुपात १ प्रतिशत विन्दुले कटौती गरिएको थियो। त्यसैगरी रुग्ण उद्योग पुनर्कर्जा दर २.० प्रतिशतबाट १.५ प्रतिशतमा र ग्रामीण विकास बैंकहरू तथा स्वदेशी मुद्रामा निर्यात कर्जाका लागि प्रदान गरिने पुनर्कर्जा दर ४.५ प्रतिशतबाट ३.० प्रतिशतमा घटाइएको थियो। अनिवार्य नगद अनुपात (CRR) मा गरिएको १ प्रतिशत विन्दु कटौतीले वाणिज्य बैंकहरूसँगको तरलता रु. २ अर्ब थप हुन गयो। परिणामस्वरूप आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को सुरुमा वाणिज्य बैंकहरूसँग अधिक तरलता सिर्जना भयो र श्री ५ को सरकारको ऋणपत्रको थप निष्काशन पनि नभएका कारण अल्पकालीन व्याजदर घट्न गयो। उदाहरणको लागि ९१ दिने भारित ट्रेजरी बिल्लस दर २०६१ आषाढमा १.४७ प्रतिशत रहेकोमा २०६१ श्रावण र भाद्रमा क्रमशः ०.६२ प्रतिशत र ०.६३ प्रतिशतमा झन्थ्यो। मुद्रा बजार

व्याजदरमा आएको कमीले गर्दा कतै वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो व्याजदर संरचना खासगरी निक्षेपदरमा कमी त ल्याउने होइनन् भन्ने शंका व्यापक रूपमा उठेको थियो। मुद्रा बजारमा विद्यमान तरलता प्रशोचन गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको श्री ५ को सरकारको लगभग रु ६ अर्ब ६० करोड बराबरको ऋणपत्रहरू बोलकबोल प्रथाद्वारा खुला बजारमा बिक्री गर्‍यो। यसको परिणामस्वरूप हाल मुद्रा बजार व्याज दर २.५ प्रतिशतको हाराहारीमा स्थिर रहेको छ।

मौद्रिक अन्तरिम लक्ष्यहरूको स्थिति

१२. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीति अनुसार यो वर्ष विस्तृत मुद्राप्रदाय (M_2) १२.५ प्रतिशतले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको थियो। यस प्रक्षेपणको आधार ४.५ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धिदर, १.५ प्रतिशतको विस्तृत मुद्राप्रदायको आयलोचनशीलता र ४.० प्रतिशत मुद्रास्फीतिदर थियो। यी कारक तत्वहरूको गुणनफललाई आधार मान्दा वाञ्छित विस्तृत मुद्राप्रदाय (desired money demand) ११.० प्रतिशतले वृद्धि हुने देखिए तापनि खुकुलो मौद्रिक नीति अख्तियार गरेको कारण नरम व्याजदर (soft interest) को स्थितिले समेत थप १.५ प्रतिशतले मुद्राको माग हुनसक्ने आधारमा यो वर्षको लागि विस्तृत मुद्राप्रदायको लक्षित वृद्धिदर १२.५ प्रतिशत राखिएको थियो।
१३. विस्तृत मुद्राप्रदाय चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम पाँच महिनामा अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको २.५ प्रतिशत वृद्धिको तुलनामा ३.७ प्रतिशतले बढेको छ। त्यस्तैगरी विस्तृत मुद्राप्रदायको वार्षिक (२०६० मंसिरदेखि २०६१ मंसिरसम्मको) वृद्धिदर १४.१ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १०.२ प्रतिशत रहेको थियो।
१४. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ मा संकुचित मुद्राप्रदाय (M_1) १०.५ प्रतिशतले बढ्ने प्रक्षेपण थियो। आर्थिक वृद्धिदर ४.५ प्रतिशत, संकुचित मुद्राको आयलोचनशीलता १.२ प्रतिशत र मुद्रास्फीतिदर ४.० प्रतिशत हुने संकुचित मुद्राप्रदाय प्रक्षेपणका आधारहरू थिए। संकुचित मुद्राप्रदाय चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम पाँच महिनामा अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा ३.० प्रतिशतले घटेको विपरित ०.२ प्रतिशतले बढेको छ। संकुचित मुद्राप्रदायको वार्षिक (२०६० मंसिरदेखि २०६१

६ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

मंसिरसम्मको) वृद्धिदर उल्लेख्य अर्थात् १५.९ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा संकुचित मुद्राप्रदाय ६.१ प्रतिशतले बढेको थियो।

१५. मौद्रिक क्षेत्रको खुद वैदेशिक सम्पत्ति र खुद स्वदेशी सम्पत्ति दुवैमा भएको वृद्धिले गर्दा अघिल्लो वर्षको तुलनामा यो वर्ष मौद्रिक विस्तार अधिक रहन गएको हो। वित्तीय क्षेत्र सुधारका लागि विश्व बैंकबाट ऋण सहयोग प्राप्त भएको, आयात बढ्न नसकेको र निर्यातमा विस्तार भएकोले मौद्रिक क्षेत्रको खुद वैदेशिक सम्पत्तिमा वृद्धि भएको हो।
१६. मौद्रिक नीतिको महत्वपूर्ण अन्तरिम लक्ष्यको रूपमा रहेको कुल आन्तरिक कर्जा चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ मा १३.३ प्रतिशतले बढ्ने लक्ष्य राखिएकोमा प्रथम पाँच महिनामा ४.३ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यो कर्जा २.३ प्रतिशतले बढेको थियो। कुल आन्तरिक कर्जाको वार्षिक वृद्धिदर अघिल्लो वर्ष ८.१ प्रतिशत रहेकोमा यो वर्ष १२.० प्रतिशत रहेको छ। निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाहित बैंक कर्जा उल्लेख्य बढेका कारण कुल आन्तरिक कर्जाको वृद्धिदर यस वर्ष उच्च रहन गएको हो। चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम पाँच महिनामा निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाहित बैंक कर्जा ६.९ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा यो कर्जा ४.३ प्रतिशतले बढेको थियो। निजी क्षेत्रतर्फ प्रवाहित बैंक कर्जाको वार्षिक वृद्धिदर अघिल्लो वर्ष १२.६ प्रतिशत रहेकोमा यो वर्ष १७.३ प्रतिशत रहेको छ। नयाँ बैंक तथा नयाँ व्यवस्थापनमा सञ्चालित वाणिज्य बैंकहरूबाट यस अवधिमा बढी कर्जा प्रवाह भएको देखिन्छ भने दुई ठूला वाणिज्य बैंकहरूबाट थप बैंक कर्जा प्रवाह भएको देखिँदैन। कुल प्रवाहित बैंक कर्जामध्ये धेरैजसो उपभोग कर्जा रहेको छ। हाल घर कर्जा, शिक्षा कर्जा र सवारी साधन कर्जा बढी प्रचलनमा रहेका छन्। घर कर्जा र शिक्षा कर्जाले अल्पकाल तथा दीर्घकालमा अर्थतन्त्रमा सकारात्मक भूमिका खेले पनि अन्य उपभोग्य कर्जाले अर्थतन्त्रको उत्पादनशील क्षमताको विस्तारमा त्यति सकारात्मक भूमिका खेल्दैन। धेरैजसो उपभोग्य वस्तुहरूको उत्पादन मुलुकमा नहुने भएकोले उपभोग्य कर्जा विस्तारले शोधनान्तरमा चाप पर्ने हुन्छ। तर हाल पर्याप्त मात्रामा विदेशी विनिमय संचिति रहेकोले यस सम्बन्धमा चिन्ता गरिहाल्नु पर्ने स्थिति भने छैन। तर उपभोग्य कर्जा विस्तार भएकोले वाणिज्य बैंकहरूसँग विगतमा रहने गरेको अधिक तरलताको

स्थिति हाल विद्यमान नरहेकोले उनीहरूको मुनाफामा सकारात्मक प्रभाव परेको छ।

१७. संचित मुद्रा-मौद्रिक गुणाङ्क (money multiplier) को आधारमा विश्लेषण गर्दा मौद्रिक विस्तारमा संचित मुद्रा भन्दा मौद्रिक गुणाङ्कको ठूलो भूमिका रहेको छ। उदाहरणको लागि २०६१ आषाढमा संकुचित मुद्रा गुणाङ्क करिब १.० रहेकोमा २०६१ मंसिर मसान्तमा वृद्धि भई १.०७४ पुग्यो। यो आर्थिक वर्षको सुरुमा १.० प्रतिशत बिन्दुले अनिवार्य नगद अनुपात कटौती गरिएको र साथै वाणिज्य बैंकहरूले अधिक तरलता अनुपात ज्यादै न्यून राखी कर्जा विस्तार गरेका कारण समीक्षा अवधिमा मौद्रिक विस्तार तीव्र भएको हो। पहिले निजी क्षेत्रका बैंकहरू fully loaned up को स्थितिमा रहने र दुई ठूला वाणिज्य बैंकहरू पनि अधिक तरलताको स्थितिमा रहने गरेकाले संकुचित मुद्रा गुणाङ्क न्यून रहने गरेकोमा हाल दुई ठूला वाणिज्य बैंकहरू पनि अधिक तरलता कायम नगरी fully loaned up को स्थितिमा रहेका हुनाले संकुचित मुद्रा गुणाङ्कमा अभिवृद्धि आएको हो। कर्जा विस्तार हुँदा नेपाल जस्तो खुला अर्थतन्त्रमा खासगरी शोधनान्तरमा चाप पर्ने भए पनि हाल नेपालमा पर्याप्त मात्रामा विदेशी विनिमय संचिति रहेको र समग्रमा आयात वृद्धि न्यून रहेकाले कर्जा विस्तारले बाह्य क्षेत्रमा तत्काल प्रतिकूल असर पर्ने भने देखिदैन।

मौद्रिक उपकरणहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

१८. यो वर्ष अनिवार्य नगद अनुपात १.० प्रतिशत बिन्दुले कटौती गरिएको फलस्वरूप वाणिज्य बैंकहरूसँग करीब रु २ अर्ब थप लगानीयोग्य साधन उपलब्ध हुन गयो र तत्काल उनीहरूसँगको अधिक तरलता त्यही रकमले बढ्न गयो। आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमास slack याम पनि भएकाले अधिक तरलताका कारण मुद्रा बजारमा लगानी गरिने ऋणपत्रहरूको मागमा चाप पर्न गयो र अधिक तरलताको पहिलो प्रभाव अल्पकालीन ब्याजदरमा पर्न गयो। यसको परिणामस्वरूप ९१ दिने ट्रेजरी बिल्सको भारित औसत ब्याजदर २०६१ श्रावण र भाद्रमा क्रमशः ०.६२ प्रतिशत र ०.६३ प्रतिशतमा झर्‍यो। स्वभावतः मुद्रा बजारमा यसले केही हल्लिखल्ली पनि ल्यायो र निक्षेपदरहरू घट्न सक्ने आशंका पनि बढायो। खुला बजार कारोबारमार्फत् वाणिज्य बैंकहरूसँग रहेको

८ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

तरलता प्रशोचन गरिएको कारण अल्पकालीन ब्याजदर केही बढी स्थिर (stabilize) रहन गएको छ ।

१९. वाणिज्य बैंकहरूले कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद अनुपातको कटौतीले गर्दा भने PRGF कार्यक्रममा २०६१ असोज मसान्त र पौष मसान्तको लागि तोकिएको नेपाल राष्ट्र बैंकको खुद आन्तरिक सम्पत्ति (NDA) र संचित मुद्रा (reserve money) को लक्ष्य हासिल गर्न मद्दत पुग्न गयो ।
२०. अनिवार्य नगद अनुपातमा गरिएको कटौतीको परिणामस्वरूप अल्पकालीन ब्याजदरमा परेको प्रभावले भने अर्थतन्त्र सामान्य स्थितिमा नरहेको अवस्थामा अनिवार्य नगद अनुपातमा कटौती गर्दा चरणबद्ध रूपमा (in phases) गर्नु बढी सहज हुने देखिएको छ ।
२१. मुलुकमा विगत केही वर्षयताको द्वन्द्व र बाह्य कारण समेतले गर्दा पर्यटन व्यवसाय लगायत केही उद्योगहरू रुग्ण हुँदै गएको स्थितिमा त्यस्ता उद्योग तथा व्यवसायहरूलाई केही राहत पुऱ्याउन आर्थिक वर्ष २०५८/५९ देखि रुग्ण उद्योग पुनर्कर्जा सुविधाको व्यवस्था हुँदै आएको छ । चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा यस वर्षको लागि रु १ अर्बको पुनर्कर्जाको व्यवस्था भएको थियो । रुग्ण उद्योगलाई प्रदान हुने पुनर्कर्जादर पनि साविकको २.० प्रतिशतबाट घटाएर १.५ प्रतिशत कायम गरिएको थियो । यस व्यवस्थाअनुसार २०६१ पौष मसान्तसम्म वाणिज्य बैंकहरूलाई रु २० करोड ५७ लाख ९२ हजार पुनर्कर्जा स्वीकृत भइसकेको छ ।
२२. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा मौद्रिक नीतिको प्रमुख तथा महत्वपूर्ण उपकरण खुला बजार कारोबार कार्यान्वयन रणनीतिमा सुधारको व्यवस्था भएबमोजिम पहिलोपल्ट खुला बजार विक्री बोलकबोल, खरीद बोलकबोल, रिपो बोलकबोल र रिभर्स रिपो बोलकबोलको व्यवस्था र सो सम्बन्धी कारोवारहरू हुँदै आएका छन् ।
२३. चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम ६ महिनामा वाणिज्य बैंकहरूसँग रहेको अधिक तरलता विभिन्न समयमा विक्री बोलकबोल (sale auction) गरी रु १३ अर्ब ६० करोड प्रशोचन गरियो । त्यसैगरी, रिभर्स रिपो बोलकबोल मार्फत यस अवधिमा turnover को आधारमा रु ४ अर्ब ७ करोड तरलता वाणिज्य बैंकहरूबाट प्रशोचन गरियो ।

२४. वाणिज्य बैंकहरूसँग तरलता अभाव हुँदा तरलता प्रवाह गर्ने उद्देश्यले खरीद बोलकबोल मार्फत चालू आर्थिक वर्षको प्रथम ६ महिनामा रु ४ करोड ९५ लाख र रिपो बोलकबोल मार्फत रु २ अर्ब ६६ करोड तरलता वाणिज्य बैंकहरूलाई उपलब्ध गराइयो ।
२५. विक्री बोलकबोल, खरीद बोलकबोल, रिपो बोलकबोल र रिभर्स रिपो बोलकबोलजस्ता मौद्रिक उपकरणहरू मौद्रिक तरतलाको स्थिति र मौद्रिक नीतिका उद्देश्यहरू हासिल गर्न नेपाल राष्ट्र बैंकको अग्रसरतामा प्रयोग हुँदै आएका छन् । २०६१ आषाढ ३१ देखि कार्यान्वयनमा ल्याइएको तरलता अनुगमन संरचना (Liquidity Monitoring Framework) मूलतः नेपाल राष्ट्र बैंकको साप्ताहिक वासलातका आधारमा साप्ताहिक रूपमा तयार गरिँदै आइएको छ । यो संरचनाले वाणिज्य बैंकहरूसँगको तरलताको स्थिति वास्तविक रूपमा इङ्गित गर्ने गरेको हालसम्मको अनुभव रहेको छ ।
२६. उपर्युक्त मौद्रिक कारोबारहरू मौद्रिक उद्देश्य प्राप्तिका लागि मात्र नेपाल राष्ट्र बैंकको अग्रसरतामा सञ्चालन गरिने भएकाले वाणिज्य बैंकहरूसँग तरलताको अभाव हुन गई आन्तरिक भुक्तानी व्यवस्था (domestic payments system) मा प्रतिकूल प्रभाव नपरोस भन्ने उद्देश्यले यो वर्षको मौद्रिक नीतिमा स्थायी तरलता सुविधा (Standing Liquidity Facility – SLF) को व्यवस्था भयो । यस अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैंकले वाणिज्य बैंकहरूलाई अधिकतम पाँच दिने समयावधिका लागि पूर्णतया धितोमा तरलता (कर्जा) उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम ६ महिनासम्म पटक पटक गरी वाणिज्य बैंकहरूले रु २२ अर्ब ५४ करोड स्थायी तरलता सुविधा उपयोग गरिसकेका छन् । यो तरलता सुविधाको ब्याजदर अल्पकालीन बजार ब्याजदरमा आधारित हुने र यो सुविधामा पेनाल ब्याजदर समेत लाग्ने भएकाले आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम ६ महिनासम्ममा स्थायी तरलता सुविधा ब्याजदर ०.८६९९ प्रतिशतदेखि ४.७२४ प्रतिशतसम्म रह्यो ।
२७. मौद्रिक उद्देश्यहरू प्राप्तिका लागि प्रयोग हुँदै आएको खुला बजार कारोबार अन्तर्गत आवश्यकता अनुसार बजारमा तरलता छोड्ने र बजारबाट तरलता प्रशोचन गर्ने कार्य हुँदै आएको छ । यो कारोबार गर्दा साधारणतया तरलता प्रशोचन गर्दा निर्धारण हुने implicit ब्याजदर

तरलता छोड्ने ब्याजदर भन्दा कम हुनु पर्ने र यी दुई ब्याजदरबीच अन्तरवैक कारोबारदर रहनु पर्ने हुन्छ। तर वाणिज्य बैंकहरूले खुला बजार कारोबार मार्फत तरलता उपयोग गर्दा कम ब्याजदर हुने किसिमले बोलकबोल गर्ने र नेपाल राष्ट्र बैंकलाई तरलता बिक्री गर्दा बढी ब्याजदर लिने किसिमले बोलकबोल गरेको पाइएको छ। यो प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्नु आवश्यक देखिएको छ। साथै, रिपो बोलकबोल र रिभर्स रिपो बोलकबोल गर्दा मूल्यमा नभई ब्याजदरमा बोलकबोल गर्दा सुरक्षणमा राखिने ऋणपत्रहरूको भुक्तानी अवधिको प्रश्न उठ्दैन र बोलकबोल प्रणाली सरल हुन जान्छ।

२८. नेपाल राष्ट्र बैंकले विदेशी विनिमय बजारमा हस्तक्षेप समेत गरेर तरलताको व्यवस्थापन गर्दै आएको छ। चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को प्रथम ६ महिनासम्म नेपाल राष्ट्र बैंकले विदेशी मुद्रा बजारमा हस्तक्षेप गरी रु १८ अर्ब ७९ करोड बराबर विदेशी मुद्रा खरीद र रु १ अर्ब ८ करोड बराबर बिक्री गरी खुद रु १७ अर्ब ७० करोड तरलता प्रवाह गर्‍यो। यस अवधिमा विदेशी मुद्रा कारोबार र श्री ५ को सरकारको ऋणपत्रमा गरिएको खुला बजार मौद्रिक कारोबार समन्वयात्मक ढङ्गले गरियो। यसको परिणामस्वरूप PRGF कार्यक्रमअन्तर्गत २०६१ पौष मसान्तको लागि तोकिएका नेपाल राष्ट्र बैंकको NFA र NDA का लक्ष्यहरू हासिल हुन सकेको कुरा माथि उल्लेख भइसकेको छ।

मौद्रिक व्यवस्थापनमा देखिएका चुनौतीहरू

२९. चालू आर्थिक वर्ष २०६१/६२ मा औसत मुद्रास्फीतिदर ४.० प्रतिशत रहने लक्ष्य तोकिएको भएपनि मूल्य अभिवृद्धि कर र पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा गरिएको वृद्धिका कारण समग्र मूल्यमा केही चाप पर्ने देखिएको छ। हालको मूल्य वृद्धि समष्टिगत माग (AD) मा विस्तारले नभई मूल्य समायोजन धक्का (price adjustment shock) का कारण भएकोले मौद्रिक नीतिमार्फत यसलाई नियन्त्रण गर्न उपयुक्त हुने देखिँदैन। तर अत्यधिक बैंक कर्जा विस्तारबाट समष्टिगत माग वृद्धि भई मूल्यमा चाप पर्न जाने स्थिति आयो भने कर्जा विस्तारलाई मौद्रिक नीतिमार्फत रोक्नु पर्ने हुन्छ। यसका लागि खुला बजार कारोबार र स्थायी तरलता सुविधामा आवश्यक परिवर्तन गर्नुपर्ने हुन्छ।

३०. ब्याजदरमा आवश्यक स्थायित्व कायम गर्नु र ब्याजदर फरकलाई बढ्न नदिनु पनि मौद्रिक व्यवस्थापनका लागि चुनौतीपूर्ण कार्य रहेको छ। आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को पहिलो त्रयमासको अवधिमा वाणिज्य बैंकहरूसँग अधिक तरलताको स्थिति रहेकोले केही वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो कर्जादरहरूमा आवश्यक समायोजन नगरी निक्षेपदरहरू घटाएका कारण ब्याजदर फरक केही बढेको छ। ब्याजदर फरकलाई कम गर्न वाणिज्य बैंकहरूलाई तत्काल नैतिक दबाव दिनु आवश्यक छ। नैतिक दबावमार्फत ब्याजदर फरकमा कमी आएन भने खुला बजार कारोबार र स्थायी तरलता सुविधाका सर्तहरूमा आवश्यक समायोजन गरिने कुरा वाणिज्य बैंकहरूलाई स्पष्ट गर्नुपर्ने देखिन्छ।
३१. यथार्थ प्रभावी विनिमयदरलाई सन्तुलित (neutral) स्थितिमा कायम गर्ने मौद्रिक नीतिको अन्तरिम लक्ष्य रहँदै आएको छ। भारतमा नेपालको भन्दा बढी मूल्य वृद्धि रहेको कारण ने.रु.को भा.रु.सँगको यथार्थ विनिमयदर न्यूनमूल्यित (undervalued) रहेकोले समग्रमा यथार्थ प्रभावी विनिमयदर neutral स्थितिमा रहेको छ। यथार्थ प्रभावी विनिमयदर सन्तुलित (neutral) स्थितिमा कायम गर्न मुद्रास्फीतिदरलाई नियन्त्रणमा राख्नु मौद्रिक नीतिको प्राथमिकताको रूपमा रहेको छ।
३२. मुद्रास्फीति र ब्याजदरमा स्थायित्व कायम गर्न मौद्रिक नीतिको रूपमा खुला बजार कारोबार संचालन हुँदै आएको छ। तर खुला बजार कारोबारलाई मौद्रिक नीतिको प्रभावकारी उपायको रूपमा प्रयोग गर्न आवश्यक मात्रामा स्वीकारयोग्य ऋणपत्रहरू (eligible securities) हुन आवश्यक छ। श्री ५ को सरकारको विकास खर्च बढ्न नसकेकोले केही वर्षयता खुला बजार कारोबारको लागि आवश्यक परिमाणमा स्वीकारयोग्य ऋणपत्रहरूमा बढोत्तरी हुन सकिराखेको छैन। तसर्थ, बजेटमा व्यवस्था भएबमोजिमको राष्ट्र ऋण उठाई यस्ता ऋणपत्रहरूको मात्रा बढाउन आवश्यक देखिएको छ।
३३. समीक्षा अवधिमा वाणिज्य बैंकहरूको कर्जा विस्तार भएको छ। तर धेरैजसो बैंक कर्जा उपभोग कर्जाका लागि गएको हुँदा एकातिर अर्थतन्त्रको उत्पादनशील क्षमता वृद्धि हुन सकिराखेको छैन भने अर्कोतर्फ यही प्रवृत्ति कायम रहे मुलुकको शोधनान्तरमा केही चाप पर्नसक्ने स्थिति पनि रहेको छ। यस पृष्ठभूमिमा बैंक कर्जा उत्पादनशील क्षेत्रतर्फ उन्मुख गराउनु र खराब कर्जाको मात्रा घटाई

वित्तीय स्थायित्व कायम गर्नु मौद्रिक नीतिका लागि चुनौतीपूर्ण रहेको छ ।

वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको स्थिति

३४. समस्याग्रस्त बैंकहरूको पुनर्संरचना गर्न करीब ४-५ वर्षको अवधि लागनसक्ने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरी विश्व बैंक तथा DFID बाट प्राप्त वित्तीय सहयोगलाई किफायती ढंगले सदुपयोग गर्ने नीति अनुरूप नेपाल बैंक लि. को व्यवस्थापन करार थप गर्दा वार्षिक लागत घटाइएको छ । एक वर्षको लागि करार थप गर्दा प्रस्तावित अमेरिकी डलर ३५ लाखमा २०.० प्रतिशत कटौती गरी अमेरिकी डलर २७.८ लाख वार्षिक लागतमा सम्भौता गरिएको छ ।
३५. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको शेयरमा गरेको लगानीलाई २०६१ आषाढ मसान्तसम्ममा बिक्री गर्न नसकेको देखिएमा त्यस्ता लगानीलाई शत प्रतिशत प्रोभिजन गर्नुपर्ने सम्बन्धमा निर्देशन जारी भइसकेको र यसको पालना भए नभए बारे अनुगमन भइरहेको छ ।
३६. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जासम्बन्धी सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित गरी सम्बद्ध पक्षहरूलाई आवश्यक सूचना प्रवाह गर्न, कर्जाको दुरुपयोग गर्नेहरूको कालोसूची तयार गरी अद्यावधिक गरी राख्न र कर्जा सूचनाको दायरालाई फराकिलो पार्न कर्जा सूचना केन्द्रलाई कम्पनीको रूपमा स्थापना गर्नका लागि कम्पनी रजिष्टारको कार्यालयमा सो कम्पनी दर्ता भइसकेको छ ।
३७. बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रको कारोबारलाई स्वस्थ, सुरक्षित एवम् प्रगाढ पार्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूसम्बन्धी कानूनी संरचनालाई समयानुकूल, सबल र सहज तुल्याउन नेपाल राष्ट्र बैंक (प्रथम संशोधन), २०६१ र बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी अध्यादेश, २०६१ जारी भइसकेको छ भने सम्पत्ति व्यवस्थापन, मुद्रा शुद्धिकरण नियन्त्रण, सुरक्षित कारोबार र दामासाही सम्बन्धी अध्यादेशहरूको मस्यौदा तयार गरी श्री ५ को सरकार समक्ष पेश गरिसकिएको छ ।
३८. जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नुपर्ने न्यूनतम पूँजीकोष अनुपात सम्बन्धमा २०६१/६२ को लागि पनि ११ प्रतिशत कायम राखी

आगामी वर्ष १२ प्रतिशत पुऱ्याउने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको छ ।

३९. नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त सहकारी संस्थाहरु तथा वित्तीय मध्यस्थतासम्बन्धी कार्य गर्ने गैरसरकारी संस्थाहरुको प्रभावकारी निरीक्षण एवम् सुपरिवेक्षणको लागि छुट्टै Second-Tier Institution स्थापना गर्न कार्यदल गठन भएको छ ।
४०. ग्रामीण स्वावलम्बन कोषलाई थोक लघुकर्जा उपलब्ध गराउने वित्तीय संस्थाको रूपमा रूपान्तरण गर्नको लागि कार्यदल गठन भएको छ ।
४१. ग्रामीण क्षेत्रमा वित्तीय सेवाको तीव्र माग रहेको छ तापनि शान्ति सुरक्षाको असहज स्थितिका कारण बैंक तथा वित्तीय संस्थाका सेवाहरु निकै अपर्याप्त रहेको विद्यमान अवस्थामा ग्रामीण क्षेत्रमा संस्थागत कर्जाको विस्तार गर्न र सो कर्जामा विपन्न वर्गको पहुँच बढाउन लघुवित्त सेवाको विस्तार नै एक भरपर्दो र सर्वसुलभ माध्यम रहेको छ । यससम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको रूपमा रहेको वित्तीय मध्यस्थताको काम गर्ने संस्थासम्बन्धी ऐन, २०५५ पर्याप्त नदेखिएकोले राष्ट्रिय लघु वित्त नीति तर्जुमा गर्ने सन्दर्भमा एक अन्तर्क्रिया कार्यक्रम गरी सोबाट प्राप्त सुझावहरू समेटि निर्णयको लागि सञ्चालक समितिमा पेश गरिएको छ ।
४२. Basel Committee on Banking Supervision ले तयार पारेको New Capital Accord – Basel-II को नेपालको परिप्रेक्ष्यमा प्रभावकारिता अध्ययन गरी तयार गरिएको अवधारणापत्र सम्बन्धमा Core Group गठन भएको छ ।
४३. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा चितवनमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण कार्यालयको स्थापना गर्ने उल्लेख्य भए पनि निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरु केन्द्रीय स्तरबाट कर्पोरेट स्तरको निरीक्षणको रूपमा सम्पन्न गर्ने परिपाटीलाई प्राथमिकता दिने हाल निर्णय भएको छ ।

१४ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

४४. बैंक तथा वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षणसम्बन्धी Basel समितिले तयार गरेका २५ वटा मूल सिद्धान्तहरूको नेपालको सन्दर्भमा प्रभावकारिताको अध्ययन गर्ने कार्य चालू आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा सम्पादन गरिने छ। तदनुरूप मूल्याङ्कनबाट प्राप्त परिणामको आधारमा विद्यमान सुपरिवेक्षकीय संयन्त्रलाई क्रमशः सक्षम बनाउँदै लगिनेछ।
४५. ग्रामीण विकास बैंकहरूको जारी संरचनात्मक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत पूर्वाञ्चल ग्रामीण विकास बैंक लिमिटेडमा रहेको यस बैंकको ६६.७५ प्रतिशत शेयरमध्ये ५६.७५ प्रतिशत शेयर हस्तान्तरण गर्ने कार्यको सम्बन्धमा निजीकरण समिति गठन गरी बैंकको प्रवन्ध पत्र र नियमावलीमा संशोधन गर्न श्री ५ को सरकार, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा पठाइएको छ भने २०६१ पौष १ गतेदेखि शेयर हस्तान्तरण कार्यको प्रारम्भ भइसकेको छ।
४६. नेपाल राष्ट्र बैंकका बैकिङ्ग कार्यालयहरूको भुक्तानी व्यवस्थामा समयसापेक्ष सुधार गर्ने साथै समाशोधन गृह व्यवस्था र हिसाब मिलाउन प्रक्रियामा सुधार गर्न भुक्तानी तथा ट्रान्सफरलाई एकद्वार प्रणाली लागू गरिएको छ। अनि Clearing House बाटै Posting गर्ने व्यवस्था मिलाई Settlement प्रक्रिया प्रभावकारी बनाइएको छ। साथै, Clearing House को भौतिक सुविधाको विस्तार गर्न थालिएको छ। समाशोधन गृहको अध्ययन सम्बन्धमा यसको सदस्यता शुल्कसम्बन्धी अध्ययन सम्पन्न भएको छ।

विदेशी विनिमयसम्बन्धी सुधारको स्थिति

४७. अमेरिकी डलर ५०० सम्मको सटही सुविधा वाणिज्य बैंकहरूले सोभै प्रदान गर्नसक्ने व्यवस्थाबाट स-साना रकमको भुक्तानी पठाउने प्रक्रिया अत्यन्त सरल भई सर्वसाधारण लाभान्वित भएको हुँदा व्यक्ति तथा संघसंस्थाहरूलाई विभिन्न प्रयोजनका लागि बढीमा १,००० अमेरिकी डलरसम्मको सटही सुविधा वाणिज्य बैंकहरूले सोभै दिन सक्ने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको छ।
४८. विदेश भ्रमण गर्न चाहने नेपाली नागरिकहरूले business class को हवाई टिकटमा यात्रा गर्न पाउने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको छ।

४९. भन्सार कार्यालयको नाममा खिचिएका प्रतीतपत्र धरौटी बापतको चेकहरु वाणिज्य बैंकहरु आफैले रद्द गर्न सक्ने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको हुँदा आयात कारोबारमा संलग्न व्यवसायीहरुलाई यस व्यवस्थाबाट प्रक्रियागत सुविधा पुगेको छ ।
५०. निर्यातकर्ताहरुले Cash Against Document (CAD) को माध्यमबाट निर्यात गर्ने सन्दर्भमा उक्त भुक्तानी प्रमाणपत्रको म्याद छ महिनाको मात्र हुने र म्याद थपको लागि यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेमा उक्त म्याद तीन वर्षसम्म वाणिज्य बैंक आफैले थप्न सक्ने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको छ ।
५१. वाणिज्य बैंकहरुको विदेश स्थित एजेन्सी खाताहरुमा जम्मा भएको रकम कारणवश भुक्तानी नहुने अवस्थामा यु. एस. डलर २,००० भन्दा बढीको त्यस्तो रकम फिर्ता पठाउने व्यवस्था वाणिज्य बैंकहरु आफैले गर्न सक्ने व्यवस्था गरिसकिएको छ ।
५२. नेपाली बिक्रीकर्ताले खरीदकर्ताको नाममा परिवर्त्य विदेशी मुद्राको बैंक ग्यारेण्टी जारी गर्न वाणिज्य बैंकहरु आफैले आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सक्ने व्यवस्था मिलाइ सकिएको छ ।
५३. विभिन्न सरकारी संस्थाहरु, परिषद् तथा अन्य निकायहरुलाई आवश्यक पर्ने सटही सुविधा वाणिज्य बैंकले सोभै उपलब्ध गराउने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी गरिसकिएको छ । भुक्तानी पाउने पक्ष श्री ५ को सरकार भएमा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता रहेका व्यक्ति तथा निकायहरुले नेपालमा पनि परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गर्न पाउने व्यवस्था गरिएको छ ।
५४. निर्यातकर्ताहरुले Cash Against Document को माध्यमबाट एकपटकमा एक लाख अमेरिकी डलरसम्म निर्यात गर्न पाउने र निर्यातकर्ताले पेश गर्नुपर्ने बैंक ग्यारेन्टीको रकम १० प्रतिशतबाट घटाई ५ प्रतिशत कायम गरिएको छ ।
५५. क्रेडिट कार्ड प्रयोग नगरिकन E-payment गर्ने व्यवस्था गर्न वाणिज्य बैंकहरुलाई स्वीकृति दिइसकिएको छ ।
५६. विदेशी विनिमय निक्षेपबाट प्राप्त रकम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा आर्जन हुने गरी लगानी गर्दा वाणिज्य बैंकहरुलाई लगाइएको एक वर्षको सीमा

हटाइएको छ। यसबाट वाणिज्य बैकहरूलाई आ-आफ्नो विदेशी संचित परिचालन गर्ने लचकता प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ।

५७. वाणिज्य बैकहरूले यस बैकमा बुझाउन ल्याउने नगद अमेरिकी डलरको हकमा २ प्रतिशत कट्टा गरी बाँकी ९८ प्रतिशत सम्बन्धित वाणिज्य बैकहरूबाट यस बैकमा रहेको अमेरिकी डलर खातामा जम्मा गरिदै आइएकोमा चालू आर्थिक वर्षदेखि लागू हुने गरी अमेरिकी डलर बाहेक अन्य परिवर्तित विदेशी मुद्राहरूको हकमा प्रचलित खरीद दरअनुसार रुपैयाँको गणना गरी उक्त रुपैयाँमा २ प्रतिशत कट्टा गरी बाँकी ९८ प्रतिशतले हुन आउने रकम सम्बन्धित वाणिज्य बैकको अमेरिकी डलर खातामा जम्मा गर्ने र यस प्रयोजनका लागि अमेरिकी डलरको खरीद दर नै प्रयोग गरिने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी भइसकेको छ। यस व्यवस्था पश्चात् वाणिज्य बैकहरूलाई अमेरिकी डलर बाहेक अन्य विदेशी मुद्राका खाताहरू यस बैकमा राख्न आवश्यक नहुने भएको हुँदा त्यस्ता सबै खाताहरू बन्द गरिएको छ।
५८. वाणिज्य बैकहरूले अमेरिकी डलर ५,००० सम्म खर्च गर्न सकिने गरी Credit card/debit card जारी गर्नसक्ने सम्बन्धमा पनि परिपत्र जारी भइसकेको छ। यस व्यवस्थाबाट Credit Card/Debit Card लिई विदेश भ्रमणमा जाने व्यक्तिलाई सुविधा पुगेको छ।
५९. विदेश स्थित Money Transfer Company को नेपालस्थित Agent लाई अग्रिम भुक्तानी प्राप्त गर्नका लागि Bank Guarantee को आवश्यकता परेमा तोकिएको सीमा भित्र रही वाणिज्य बैकहरू आफैले सोभै उपलब्ध गराउन सक्ने व्यवस्था गरिएको छ।
६०. परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाउने वस्तुहरूको विद्यमान संख्या ३९ मा २१ वटा वस्तुहरू थपि अब ६० वटा वस्तुहरू भारतबाट परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गरी आयात गर्न सकिने भएको छ। हाल थपिएका केही वस्तुहरूमा Light Liquid Paraffin, Benzene, Toluene, Methanol, Ethereal, Ethylene Glycol, Methyl Sallcylate, Vinyl Acetate Monomer, Butly Acraylate Monomer, Zetyly Hexyl Acrylate, Dibutyle Phthalate, Phthalic Anhydride, Terephthalic Acid, Perfume, Poly Vinyl Alcohol, PVC Resin, Printed Laminated Web, Silicon Steel, Zinc Alloy, Amorphous Metaicores, TV Picture Tube and Extract रहेका छन्।

६१. नेपाल र जनवादी गणतन्त्र चीनको बीचमा भएको चिनियाँ मुद्रा युआनलाई सीमित परिवर्त्यता प्रदान गर्ने सम्बन्धी दुई वर्ष अघिको सम्झौता पुनः दुई वर्षका लागि नवीकरण गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ ।
६२. विश्वव्यापीकरण तथा खासगरी नेपाल पनि विश्व व्यापार संगठनको सदस्य भइसकेको सन्दर्भमा नेपाली बजारहरु विदेशीहरुको लागि खोल्नुको अतिरिक्त नेपाली उद्यमीहरुको लागि पनि विदेशी बजार खोल्नु आवश्यक भएको सन्दर्भमा नेपाली निकायहरुलाई विदेशमा सम्पर्क कार्यालय खोल्न दिने व्यवस्थाको लागि परिपत्र जारी गरिसकिएको छ ।
६३. वाणिज्य बैंकहरुलाई भा.रु.को अन्तरबैंक कर्जा सापटी कारोबार समेत गर्न पाउने नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ ।

निष्कर्ष

६४. आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख गरिएका उद्देश्यहरुमध्ये मूल्य अभिवृद्धिकर र पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढाइएका कारण मूल्य स्थितिमा केही चाप पर्ने देखिए तापनि मुद्रास्फीति भने नियन्त्रित अवस्थामा रहने देखिन्छ । शोधनान्तरमा लक्षित बचत कायम हुने देखिन्छ । आन्तरिक भुक्तानी व्यवस्थामा कुनै अडचन नआओस् भन्ने उद्देश्यले स्थायी तरलता सुविधा प्रयोगमा ल्याइएको छ । धेरैजसो वित्तीय तथा बाह्य क्षेत्र सुधारका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा ल्याइएका छन् । खुला बजार मार्फत मौद्रिक नीति संचालन गर्न तरलता अनुगमन संरचना प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइएको छ । पहिलोपल्ट बिक्री बोलकबोल, खरीद बोलकबोल र रिपो तथा रिभर्स रिपो बोलकबोल जस्ता खुला बजार उपकरणहरु प्रयोगमा ल्याइएका छन् । अर्थतन्त्रमा आवश्यक तरलता भइरहे पनि लगानीको वातावरण सुदृढ भइनसकेकोले गर्दा आर्थिक वृद्धिदर भने लक्षित ४.५ प्रतिशतभन्दा कम अर्थात् ४.० प्रतिशत रहने देखिन्छ । मूल्य स्थिरता कायम गर्ने, व्याजदरलाई स्थायित्व प्रदान गर्ने र वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमलाई सुदृढ गर्दै अगाडि बढाउने कार्यहरु हाल मौद्रिक नीतिका प्राथमिकताका रूपमा रहेका छन् ।

तालिका-सूची

1. Monetary Survey (First five months of FY 2004/05)
2. Monetary Survey (Twelve months)
3. Sale Auction
4. Purchase Auction
5. Repo Auction
6. Reverse Repo Auction
7. Standing Liquidity Facility (SLF)
8. Structure of Interest Rates
9. Weighted Average Treasury Bills Rate (91-day)
10. Weighted Average Treasury Bills Rate (364-day)
11. Weighted Average Inter-bank Transaction Rate
12. Foreign Exchange Intervention
13. Gross Foreign Exchange Holding of the Banking Sector
14. Summary of Balance of Payments Presentation
15. Direction of Foreign Trade
16. Government Budgetary Operation
17. Outstanding Domestic Debt of HMG
18. National Urban Consumer Price Index
19. Real Gross Domestic Product
20. Nominal Gross Domestic Product

Table 1
Monetary Survey
(First Five Months of FY)

(Rs. in Million)

Monetary aggregates	2003 Jul	2003 Dec	2004 Jul (p)*	2004 Dec (e)	Changes during the first five months of FY			
					2003/04		2004/05	
					Amount	Percent	Amount	Percent
1. Foreign Assets, Net	91407.0	91805.2	108800.6	106130.1	-105.2 ^{1/}	-0.1	1184.0 ^{2/}	1.1
1.1 Foreign Assets	109306.3	111660.7	131362.0	129312.5	2354.4	2.2	-2049.6	-1.6
1.2 Foreign Currency Deposits	17388.4	18498.1	21174.6	21272.2	1109.7	6.4	97.6	0.5
1.3 Other Foreign Liabilities	510.9	1357.3	1386.7	1910.2	846.5	165.7	523.4	37.7
2. Net Domestic Assets	154504.1	160212.4	168505.4	181357.0	6211.7 ^{1/}	4.0	8997.0 ^{2/}	5.3
2.1 Domestic Credit	228443.8	233782.3	251089.9	261762.9	5338.5	2.3	10673.0	4.3
a. Net Claims on Govt.	62825.0	60497.4	62313.7	60580.9	-2327.6	-3.7	-1732.7	-2.8
i. Claims on Govt.	63286.7	60497.4	63066.7	63138.3	-2789.3	-4.4	71.6	0.1
ii. Govt. Deposits	461.7	0.0	753.0	2557.3	-461.7	-100.0	1804.3	239.6
b. Claims on Non-Financial Govt. Ent.	2833.2	2738.7	2914.9	4058.3	-94.5	-3.3	1143.4	39.2
c. Claims on Financial Institutions	11828.7	13059.5	13343.9	12782.9	1230.8	10.4	-561.0	-4.2
i. Government	11739.0	13027.5	13203.3	12750.9	1288.5	11.0	-452.4	-3.4
ii. Non-government	89.7	32.0	140.6	32.0	-57.7	-64.3	-108.6	-77.2
d. Claims on Private Sector	150956.9	157486.7	172517.4	184340.8	6529.8	4.3	11823.4	6.9
2.2 Net Non-monetary Liabilities	73939.8	73569.9	82584.5	80405.9	-873.2 ^{1/}	-1.2	1676.0 ^{2/}	2.0
3. Broad Money (M2)	245911.1	252017.7	277306.0	287487.1	6106.6	2.5	10181.1	3.7
3.1 Money Supply (M1)	83753.9	81236.1	93969.6	94183.0	-2517.8	-3.0	213.4	0.2
a. Currency	56885.7	57740.6	63218.9	65767.5	854.9	1.5	2548.6	4.0
b. Demand Deposits	26868.2	23495.5	30750.7	28415.5	-3372.7	-12.6	-2335.3	-7.6
3.2 Time Deposits	162157.2	170781.6	183336.4	193304.1	8624.4	5.3	9967.7	5.4
4. Broad Money Liquidity (M3)	263299.5	270515.8	298480.7	308759.3	7216.3	2.7	10278.6	3.4

* Based on unaudited balance sheet of NRB.

1/ Adjusting the exchange valuation gain of Rs. 503.4 million.

2/ Adjusting the exchange valuation loss of Rs 3854.6 million.

e = estimates.

Table 2
Monetary Survey
(Twelve Months)

(Rs. in Million)

Monetary aggregates	2002 Dec	2003 Jul	2003 Dec	2004 Jul (p)*	2004 Dec (e)	Point to Point Change (Dec. to Dec.)			
						2003/04		2004/05	
						Amount	Percent	Amount	Percent
1. Foreign Assets, Net	85960.0	91407.0	91805.2	108800.6	106130.1	5845.2	6.8	14324.9	15.6
1.1 Foreign Assets	105606.2	109306.3	111660.7	131362.0	129312.5	6054.5	5.7	17651.8	15.8
1.2 Foreign Currency Deposits	18627.5	17388.4	18498.1	21174.6	21272.2	-129.4	-0.7	2774.1	15.0
1.3 Other Foreign Liabilities	1018.7	510.9	1357.3	1386.7	1910.2	338.6	33.2	552.8	40.7
2. Net Domestic Assets	142646.7	154504.1	160212.4	168505.4	181357.0	17565.7	12.3	21144.6	13.2
2.1 Domestic Credit	216281.2	228443.8	233782.3	251089.9	261762.9	17501.1	8.1	27980.6	12.0
a. Net Claims on Govt.	62638.1	62825.0	60497.4	62313.7	60580.9	-2140.7	-3.4	83.5	0.1
i. Claims on Govt.	62638.1	63286.7	60497.4	63066.7	63138.3	-2140.7	-3.4	2640.8	4.4
ii. Govt. Deposits	0.0	461.7	0.0	753.0	2557.3	0.0	-	2557.3	-
b. Claims on Non-Financial Govt. Ent.	3580.7	2833.2	2738.7	2914.9	4058.3	-842.0	-23.5	1319.6	48.2
c. Claims on Financial Institutions	10200.7	11828.7	13059.5	13343.9	12782.9	2858.8	28.0	-276.6	-2.1
i. Government	10168.7	11739.0	13027.5	13203.3	12750.9	2858.8	28.1	-276.6	-2.1
ii. Non-government	32.0	89.7	32.0	140.6	32.0	0.0	0.0	0.0	0.0
d. Claims on Private Sector	139861.7	150956.9	157486.7	172517.4	184340.8	17625.0	12.6	26854.1	17.1
2.2 Net Non-monetary Liabilities	73634.5	73939.8	73569.9	82584.5	80405.9	-64.6	-0.1	6836.0	9.3
3. Broad Money (M2)	228606.7	245911.1	252017.7	277306.0	287487.1	23410.9	10.2	35469.5	14.1
3.1 Money Supply (M1)	76587.9	83753.9	81236.1	93969.6	94183.0	4648.1	6.1	12946.9	15.9
a. Currency	56021.5	56885.7	57740.6	63218.9	65767.5	1719.1	3.1	8026.9	13.9
b. Demand Deposits	20566.4	26868.2	23495.5	30750.7	28415.5	2929.1	14.2	4920.0	20.9
3.2 Time Deposits	152018.8	162157.2	170781.6	183336.4	193304.1	18762.8	12.3	22522.5	13.2
4. Broad Money Liquidity (M3)	247234.2	263299.5	270515.8	298480.7	308759.3	23281.5	9.4	38243.6	14.1

* Based on unaudited balance sheet of NRB.

e = estimates.

Table 3
Sale Auction
FY 2061/62

(Rs. in Million)

Auction Date				Auction	Bid	Accepted	Average Wtd.
Maturity Date				Amount	Amount	Amount	Disc. Rate
2061.06.14	2004.09.30	2062.03.28	2005.07.12	1,000.0	3,100.0	1,000.0	3.5639
2061.06.14	2004.09.30	2062.06.04	2005.09.20	2,000.0	5,730.0	2,000.0	4.0260
2061.06.19	2004.10.05	2062.06.11	2005.09.27	5,449.0	10,500.0	1,050.0	4.2398
2061.06.26	2004.10.12	2062.03.28	2005.07.12	2,000.0	6,090.0	2,000.0	3.1217
2061.06.28	2004.10.14	2062.06.11	2005.09.27	2,500.0	2,950.0	2,500.0	3.7304
2061.06.28	2004.10.14	2062.03.28	2005.07.12	1,000.0	2,200.0	1,000.0	3.1711
2061.09.21	2005.01.05	2061.11.18	2005.03.01	600.0	750.0	350.0	2.0320
2061.09.23	2005.01.07	2061.11.18	2005.03.01	600.0	1,050.0	600.0	2.3508
2061.09.26	2005.01.10	2061.11.18	2005.03.01	850.0	100.0	-	-
Total				15,999.0	32,470.0	10,500.0	

Table 4
Purchase Auction
FY 2061/62

(Rs. in Million)

Auction Date		Maturity Date		Holding Period	Auction Amount	Bid Amount	Accepted Amount	Average Wtd. Disc. Rate
2061.07.20	2004.11.05	2061.09.06	2004.12.21	46 days	1,000.00	25.00	25.00	2.4118
2061.07.20	2004.11.05	2061.09.13	2004.12.28	53 days	1,000.00	24.46	24.46	2.4518
Total					2,000.00	49.46	49.46	

Table 5
Repo Auction
FY 2061/62

(Rs. in Million)

Auction Date		Maturity Date		Auction Amount	Bid Amount	Accepted Amount	Average Wtd. Disc. Rate
2061.07.12	2004.10.28	2061.07.19	2004.11.04	2,000.0	1,050.0	1,050.0	3.0
2061.08.10	2004.11.25	2061.08.17	2004.12.02	2,000.0	1,610.0	1,610.0	3.1
Total				4,000.0	2,660.0	2,660.0	

Table 6
Reverse Repo Auction
FY 2061/62

(Rs. in Million)

Auction Date		Maturity Date		Offered Amount	Bid Amount	Accepted Amount	Average Wtd. Disc. Rate
2061.06.07	2004.09.23	2061.06.14	2004.09.30	500.0	1,810.0	500.0	0.1680
2061.06.14	2004.09.30	2061.06.21	2004.10.07	1,000.0	1,250.0	1,000.0	1.1289
2061.09.28	2005.01.12	2061.10.01	2005.01.14	2,990.0	2,570.0	2,570.0	2.2908
Total				4,490.0	5,630.0	4,070.0	

Table 7
Standing Liquidity Facility (SLF)
FY 2061/62

(Rs. in Million)

				SLF Rate			
Auction Date		Maturity Date		Granted Amount	91 day T. Bill Rate	Penal Rate	Total Interest Rate
2061.04.32	2004.08.16	2061.05.04	2004.08.20	585.0	0.3975	0.5000	0.9
2061.05.18	2004.09.03	2061.05.22	2004.09.07	189.0	0.3691	0.5000	0.9
2061.06.18	2004.10.04	2061.06.22	2004.10.08	2095.5	0.2671	1.0000	1.3
2061.06.25	2004.10.11	2061.06.28	2004.10.14	525.8	2.7240	2.0000	4.7240
2061.06.27	2004.10.13	2061.07.02	2004.10.18	207.00	2.3096	2.0000	4.3096
2061.06.28	2004.10.14	2061.07.03	2004.10.19	539.00	2.3096	2.0000	4.3096
2061.07.02	2004.10.18	2061.07.03	2004.10.19	6452.50	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.02	2004.10.18	2061.07.10	2004.10.26	1045.78	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.03	2004.10.18	2061.07.11	2004.10.27	1825.50	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.10	2004.10.26	2061.07.13	2004.10.29	2338.97	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.11	2004.10.27	2061.07.16	2004.11.01	147.78	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.12	2004.10.28	2061.07.19	2004.11.04	792.00	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.16	2004.11.01	2061.07.19	2004.11.04	470.00	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.16	2004.11.01	2061.07.18	2004.11.03	207.00	2.3095	2.0000	4.3095

contd...

८ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

Auction Date		Maturity Date		Granted Amount	SLF Rate		
					91 day T. Bill Rate	Penal Rate	Total Interest Rate
2061.07.16	2004.11.01	2061.07.17	2004.11.02	67.50	2.3095	2.0000	4.3095
2061.07.17	2004.11.02	2061.07.19	2004.11.04	90.00	1.7498	2.0000	3.7498
2061.07.17	2004.11.02	2061.07.18	2004.11.03	171.00	1.7498	2.0000	3.7498
2061.07.19	2004.11.04	2061.07.20	2004.11.05	90.00	1.7498	2.0000	3.7498
2061.07.19	2004.11.04	2061.07.23	2004.11.08	147.78	1.7498	2.0000	3.7498
2061.07.24	2004.11.09	2061.07.26	2004.11.11	357.00	1.8072	2.0000	3.8072
2061.07.25	2004.11.10	2061.07.29	2004.11.14	351.00	1.8072	2.0000	3.8072
2061.07.26	2004.11.11	2061.07.29	2004.11.14	959.00	1.8072	2.0000	3.8072
2061.07.30	2004.11.15	2061.08.03	2004.11.18	324.00	1.8072	2.0000	3.8072
2061.08.01	2004.11.16	2061.08.01	2004.11.16	802.00	2.6757	2.0000	4.6757
2061.08.01	2004.11.16	2061.08.03	2004.11.18	181.00	2.6757	2.0000	4.6757
2061.08.02	2004.11.17	2061.08.02	2004.11.17	904.50	2.6757	2.0000	4.6757
2061.08.03	2004.11.18	2061.08.08	2004.11.23	180.00	2.6757	2.0000	4.6757
2061.08.07	2004.11.22	2061.08.10	2004.11.25	70.00	2.3533	2.0000	4.3533
2061.08.17	2004.12.02	2061.08.22	2004.12.07	225.00	2.4360	2.0000	4.4360
2061.09.28	2005.01.12	2061.10.01	2005.01.14	200.00	2.0171	2.0000	4.0171
Total				22,540.6			

Table 8
Structure of Interest Rates
(Percent per annum)

Year Mid-months	2003 July#	2004 July#	2003 Oct.	2004 Jan.	2004 Apr.	2004 July	2004 Aug	2004 Sept.	2004 Oct.	2004 Nov.	2004 Dec.	2005 Jan.
A. Government Securities												
Treasury Bills* (28 days)#	-	1.82	3.27	3.26	0.30	1.82	0.00	0.35	1.23	1.10	1.12	1.74
Treasury Bills* (91 days)#	3.48	2.93	3.70	3.95	1.70	1.47	0.62	0.63	1.34	1.97	2.40	2.08
Treasury Bills* (182 days)#	-	3.44	4.67	4.76	1.70	-	-	1.00	2.03	-	2.72	2.51
Treasury Bills* (364 days)#	4.71	4.15	5.30	4.95	3.02	3.81	-	-	3.53	-	3.06	2.49
National Savings Certificates	7.0-13.0	6.5-13.0	7.0-13.0	7.0-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0	6.5-13.0
Development Bonds	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0	3.0-8.0
B. Nepal Rastra Bank												
CRR	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0
Bank and Refinance Rates	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5	2.0-5.5
C. Interbank Rate #	3.619	3.030	3.598	4.681	0.829	0.711	1.016	0.387	0.826	2.241	3.55	

contd...

Year Mid-months	2003 July#	2004 July#	2003 Oct.	2004 Jan.	2004 Apr.	2004 July	2004 Aug	2004 Sept.	2004 Oct.	2004 Nov.	2004 Dec.	2005 Jan.
D. Commercial Banks												
1. Deposit Rates												
Savings Deposits	2.5-6.0	2.0-5.0	2.5-5.50	2.5-5.50	2.25-5.0	2.0-5.0	2.0-4.5	2.0-4.5	2.0-4.5	2.0-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5
Time Deposits												
1 Month		2.0-3.5	2.0-4.0	2.0-4.0	2.0-3.5	2.0-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5	1.5-3.5
3 Months	2.0-5.0	2.0-4.0	2.0-5.0	2.0-5.0	2.0-4.5	2.0-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0	1.5-4.0
6 Months	2.5-6.0	2.0-4.5	2.5-6.0	2.5-6.0	2.5-5.5	2.0-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5	1.75-4.5
1 Year	3.0-7.0	2.75-5.75	3.0-7.0	3.0-7.0	2.75-6.0	2.75-5.75	2.75-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0	2.25-5.0
2 Years and Above	3.25-7.50	3.0-6.00	3.25-7.50	3.25-7.50	3.0-6.50	3.0-6.00	3.0-5.25	2.5-5.25	2.5-5.25	2.5-5.25	2.5-6.25	2.5-6.25
2. Lending Rates												
Industry	8.50-14.0	8.5-13.5	8.5-14.0	8.5-14.0	8.5-14.0	8.5-13.5	8.5-13.5	8.5-13.5	8.5-13.5	8.25-13.5	8.25-13.5	8.25-13.5
Agriculture	10.5-14.5	10.5-13	10.5-14.5	10.5-14.5	10.5-13	10.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13	9.5-13
Export Bills	4.0-12.5	4.0-11.5	4.0-12.5	4.0-12.5	4.0-11.5	4.0-11.5	4.0-11.0	4.0-11.0	4.0-11.0	4.0-11.0	4.0-11.0	4.0-11.0
Commercial Loans	7.50-16.0	9-14.5	7.50-16	7.50-16	9-15.5	9-14.5	9-14.0	9-14.0	9-14.0	8.25-14.0	8.25-14.5	8.25-14.5
Overdrafts	10.0-17.0	10.0-16.0	10.0-17.0	10.0-17.0	10.0-16.0	10.0-16.0	10.0-15.5	9.5-15.5	9.5-15.5	9.0-15.5	6.5-15.5	6.5-15.5
CPI Inflation (annual average)	4.8	4.0				4.0						

Annual average weighted rate at the end of fiscal year (mid-July).

* Weighted average discount rate.

Table 9
Weighted Average Treasury Bills Rate (91-day)

FY	End Month Mid-Month	Shrawan (Aug)	Bhadra (Sept)	Ashwin (Oct)	Kartik (Nov)	Mangsir (Dec)	Paush (Jan)	Magh (Feb)	Falgun (Mar)	Chaitra (Apr)	Baishakh (May)	Jestha (Jun)	Ashadh (Jul)	Annual Average
2046/47	(1989/90)	5.08	5.09	6.06	6.60	5.56	6.12	7.42	5.12	-	6.12	7.05	6.55	6.20
2047/48	(1990/91)	7.51	7.67	-	7.96	8.07	-	8.37	8.24	8.71	8.54	8.65	8.74	8.18
2048/49	(1991/92)	8.43	8.78	8.84	8.70	8.82	8.93	9.33	9.56	9.60	9.64	9.59	9.64	9.24
2049/50	(1992/93)	10.17	10.45	12.17	11.68	12.03	12.36	12.57	12.43	11.30	9.56	11.28	11.92	11.34
2050/51	(1993/94)	8.49	5.94	7.24	8.74	6.05	3.93	7.57	7.56	6.38	4.93	5.31	6.01	6.50
2051/52	(1994/95)	6.36	6.26	6.54	7.02	6.91	6.99	7.38	7.97	8.12	7.94	7.89	8.33	7.35
2052/53	(1995/96)	8.34	8.61	8.78	9.14	9.69	11.83	12.68	12.21	10.93	12.70	12.88	12.66	10.93
2053/54	(1996/97)	12.18	11.75	11.43	11.63	11.51	11.47	11.62	10.99	9.77	8.51	6.03	5.62	10.22
2054/55	(1997/98)	4.87	3.36	3.81	3.36	2.63	2.71	3.90	4.00	4.17	3.44	3.24	2.87	3.52
2055/56	(1998/99)	1.61	0.90	0.85	2.88	3.24	3.29	1.61	1.21	2.16	3.09	3.35	3.32	2.33
2056/57	(1999/00)	3.40	2.90	3.41	4.09	3.99	4.44	5.16	5.60	5.46	5.73	5.46	5.36	4.66
2057/58	(2000/01)	5.43	5.22	4.87	5.24	5.30	5.26	5.17	4.55	3.87	4.67	4.94	4.95	4.96
2058/59	(2001/02)	4.78	3.78	4.66	4.96	4.95	4.85	5.19	5.39	5.05	4.86	4.52	3.78	4.71
2059/60	(2002/03)	3.42	3.49	3.60	4.03	3.75	4.10	4.01	3.91	4.06	2.91	1.67	2.98	3.48
2060/61	(2003/04)	4.0277	3.6609	3.7014	3.6766	3.8508	3.9490	3.9406	3.8080	1.6974	0.7020	0.8240	1.4707	2.93
2061/62	(2004/05)	0.6177	0.6299	1.3400	1.9722	2.4013	2.0804							

Table 10
Weighted Average Treasury Bills Rate (364-day)

FY	End Month Mid-Month	Shrawan (Aug)	Bhadra (Sept)	Ashwin (Oct)	Kartik (Nov)	Mangsir (Dec)	Paush (Jan)	Magh (Feb)	Falgun (Mar)	Chaitra (Apr)	Baishakh (May)	Jestha (Jun)	Ashadh (Jul)	Annual Average
2053/54	(1996/97)	-	-	-	-	-	11.9631	-	-	10.5283	-	8.9766	-	10.3440
2054/55	(1997/98)	-	-	-	-	-	6.3049	-	-	7.2517	-	6.9928	-	6.8624
2055/56	(1998/99)	-	-	-	-	-	-	-	-	4.9129	5.4240	5.3116	-	5.1282
2056/57	(1999/00)	-	-	-	-	5.6721	5.5712	6.0824	7.2849	6.1420	-	-	-	6.1565
2057/58	(2000/01)	-	-	-	-	5.7310	5.4412	5.4568	5.1130	4.9210	5.2675	5.5204	5.6215	5.2623
2058/59	(2001/02)	-	-	-	-	5.5134	5.1547	5.6571	5.5606	5.1416	5.0400	4.9911	4.4332	5.2011
2059/60	(2002/03)	-	-	-	-	4.0799	4.4582	4.2217	4.9408	5.1251	4.6283	3.3139	4.9281	4.7107
2060/61	(2003/04)	5.3138	5.1816	5.2973	5.1521	5.1208	4.9545	4.7035	4.0420	3.0187	2.6520	2.5699	3.8124	4.1463
2061/62	(2004/05)	-	-	3.5281	-	3.0617	2.4942							

Table 11
Weighted Average Inter-bank Transaction Rate

Mid-Month\ Year	2055/56 (1998/99)	2056/57 (1999/00)	2057/58 (2000/01)	2058/59 (2001/02)	2059/60 (2002/03)	2060/61 (2003/04)	2061/62 (2004/05)
August	1.368	2.671	4.827	3.057	2.976	4.152	1.016
September	1.389	1.722	4.853	2.624	2.496	2.665	0.387
October	1.380	3.321	4.009	4.020	3.314	3.598	0.826
November	1.683	4.097	4.823	4.499	4.050	4.208	2.241
December	2.115	3.818	4.699	4.406	3.625	4.630	3.545
January	2.101	3.945	5.058	4.034	3.832	4.681	-
February	1.545	4.518	4.051	6.309	3.615	4.820	-
March	0.730	4.962	4.286	5.513	3.672	3.666	-
April	0.895	4.925	3.392	4.476	3.583	0.829	-
May	1.874	4.1	4.358	4.745	4.060	1.011	-
Jun	2.087	4.8	3.906	3.671	3.590	0.990	-
July	2.569	4.9	4.726	1.958	4.500	0.711	-
Annual	1.747	4.2	4.503	4.220	3.619	3.030	-

Table 12
Foreign Exchange Intervention : 2061/62 (2004/05)

Rs. in Million

Mid-month	End Month	Dates	Purchased			Sold			Net Injection (+) /
			Rate (Rs./ \$)	Amount (US Dollar)	Amount (NRs)	Rate (Rs./ \$)	Amount (US Dollar)	Amount (NRs)	Withdrawal (-) (NRs)
August '04	Shrawan	Shrawan 8 Shrawan 15 Shrawan 25	74.66 74.91 74.91	8.50 3.15 6.50	1357.49 634.61 235.97 486.92	-	-	0.00	1357.49
September	Bhadra	Bhadra 1 Bhadra 3 Bhadra 9	74.9 74.9 74.91	11.10 4.10 12.40	2067.52 831.50 307.13 928.88				2067.52
October	Aswin	Aswin 20 Aswin 22 Aswin 28	74.8 74.8 74.6	15.80 8.10 25.50	4983.26 1181.21 605.56 1901.03				4983.26
November	Kartik	Kartik 2 Kartik 3 Kartik 17 Kartik 25	74.5 74.02 73.51	8.60 15.50 8.80	2435.07 640.87 1147.31 646.89	74.6 74.6	12.20 2.40	1088.43 909.51 178.92	1346.64

contd...

Mid-month	End Month	Dates	Purchased			Sold			Net Injection (+)
			Rate (Rs./ \$)	Amount (US Dollar)	Amount (NRs)	Rate (Rs./ \$)	Amount (US Dollar)	Amount (NRs)	Withdrawal (-) (NRs)
December	Marga	Marga 4	73.26	14.20	1040.29			0.00	3233.32
		Marga 14	73.26	13.30	974.36				
		Marga 22	71.71	16.20	1161.70				
		Marga 25	71.21	0.80	56.97				
January '05	Paush	Paush 5	71.26	12.00	855.12			0.00	4718.09
		Paush 9	71.26	8.50	605.71				
		Paush 22	70.53	8.70	613.61				
		Paush 28	71.45	37.00	2643.65				
Total					18,794.75			1088.43	17,706.32

Table 13
Gross Foreign Exchange Holding of the Banking Sector

Rs. in Million

	Mid-Jul. 2002	Mid-Dec 2002	Mid-Jul. 2003	Mid-Dec 2003	Mid-Jul. 2004	Mid-Dec 2004	Percent Change Mid-Dec	
							2003	2004
Nepal Rastra Bank	80699.5	79068.9	86966.1	89820.7	107911.9	104289.9	13.6	16.1
Convertible	56699.5	59717.2	76752.0	84155.4	96231.9	101838.2	40.9	21.0
Inconvertible	24000.0	19351.7	10214.1	5665.3	11680.0	2451.7	-70.7	-56.7
Commercial Bank	25201.7	25428.7	21263.3	20685.3	22289.2	23873.5	-18.7	15.4
Convertible	23609.7	21339.9	20249.2	18947.9	20734.8	22989.7	-11.2	21.3
Inconvertible	1592.0	4088.8	1014.1	1737.4	1554.4	883.8	-57.5	-49.1
Total Reserve	105901.2	104497.6	108229.4	110506.0	130201.1	128163.4	5.7	16.0
Convertible	80309.2	81057.1	97001.2	103103.3	116966.7	124827.9	27.2	21.1
Share in total (in percent)	75.8	77.6	89.6	93.3	89.8	97.4		
Inconvertible	25592.0	23440.5	11228.2	7402.7	13234.4	3335.5	-68.4	-54.9
Share in total (in percent)	24.2	22.4	10.4	6.7	10.2	2.6		
Import Capacity (Equivalent Months)								
Merchandise	11.8	11.0	10.4	10.4	11.5	12.1	-	-
Merchandise and Services	9.9	9.5	9.0	9.0	9.7	10.5	-	-
1. Gross Foreign Exchange Reserve	105901.2	104497.6	108229.4	110506.0	130201.1	128163.4	5.7	16.0
2. Gold,SDR,IMF Gold Tranche	1095.1	1108.6	1076.9	1154.7	1160.9	1149.1	4.2	-0.5

contd...

	Mid-Jul. 2002	Mid-Dec 2002	Mid-Jul. 2003	Mid-Dec 2003	Mid-Jul. 2004	Mid-Dec 2004	Percent Change Mid-Dec	
							2003	2004
3. Gross Foreign Assets(1+2)	106996.3	105606.2	109306.3	111660.7	131362.0	129312.5	5.7	15.8
4. Foreign Liabilities	18577.1	19646.2	17899.3	19855.4	22561.4	23182.4	1.1	16.8
5. Net Foreign Assets(3-4)	88419.2	85960.0	91407.0	91805.3	108800.6	106130.1	6.8	15.6
6. Change in NFA (before adj. exchange value)*	-	2459.2	-2987.8	-398.3	-17393.6	2670.5	-	-
7. Exchange Valuation (- loss)	-	271.7	-1375.6	503.4	1392.5	-3854.6	-	-
8. Change in NFA (- increase) (6+7)**	-	2730.9	-4363.4	105.1	-16001.1	-1184.1	-	-

* Change in NFA is derived by taking mid-july as base.

** After adjusting exchange valuation gain/loss

Sources: Nepal Rastra Bank and Commercial Banks; Estimated.

Table 14
Summary of Balance of Payments Presentation

Rs. in Million

Particulars	2002/03		2003/04		2004/05 4 months	% Change During 4 months	
	4 months	Annual	4 months	Annual		2003/04	2004/05
	A. Current Account	6572.7	11614.7	7508.5		16035.8	7056.7
Goods: Exports f.o.b.	14873.2	50760.7	15809.9	55228.3	18091.0	6.3	14.4
Oil	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Other	14873.2	50760.7	15809.9	55228.3	18091.0	6.3	14.4
Goods: Imports f.o.b.	-35792.6	-121053.0	-41787.5	-132909.9	-40370.4	16.7	-3.4
Oil	-5480.1	-18811.6	-5472.7	-20167.3	-7249.0	-0.1	32.5
Other	-30312.5	-102241.4	-36314.8	-112742.6	-33121.4	19.8	-8.8
Balance on Goods	-20919.4	-70292.3	-25977.6	-77681.6	-22279.4	24.2	-14.2
Services: Net	1558.5	7049.7	1931.9	9299.5	1269.3	24.0	-34.3
Services: credit	7416.1	26518.9	8611.1	34134.0	8125.1	16.1	-5.6
Travel	2218.5	11747.7	4497.1	18051.9	3714.1	102.7	-17.4
Government n.i.e.	2475.9	6624.0	1666.5	7143.9	2208.4	-32.7	32.5
Other	2721.7	8147.2	2447.5	8938.2	2202.6	-10.1	-10.0
Services: debit	-5857.6	-19469.2	-6679.2	-24834.5	-6855.8	14.0	2.6
Transportation	-2679.7	-8618.4	-3066.2	-9351.0	-2802.4	14.4	-8.6
Travel	-1857.2	-6171.5	-1904.1	-9790.6	-2391.7	2.5	25.6
Other	-1320.7	-4679.3	-1708.9	-5692.9	-1661.7	29.4	-2.8
Balance on Goods and Services	-19360.9	-63242.6	-24045.7	-68382.1	-21010.1	24.2	-12.6
Income: Net	-582.8	-675.7	-688.0	-1657.8	-724.3	18.1	5.3
Income: credit	1048.6	4487.0	823.1	3832.6	1078.5	-21.5	31.0
Income: debit	-1631.4	-5162.7	-1511.1	-5490.4	-1802.8	-7.4	19.3

contd...

Particulars	2002/03		2003/04		2004/05	% Change During 4 months	
	4 months	Annual	4 months	Annual	4 months	2003/04	2004/05
	Balance on Goods, Services and Income	-19943.7	-63918.3	-24733.7	-70039.9	-21734.4	24.0
Transfers: Net	26516.4	75533.0	32242.2	86075.7	28791.1	21.6	-10.7
Current transfers: credit	27966.5	77765.1	33067.6	90173.0	29911.1	18.2	-9.5
Grants	4541.6	13842.2	7167.8	19555.4	6087.6	57.8	-15.1
Workers' remittances	21035.1	54203.3	23355.3	59604.2	19238.1	11.0	-17.6
Pensions	1891.6	7327.3	2007.3	7903.2	3911.3	6.1	94.9
Other	498.2	2392.3	537.2	3110.2	674.1	7.8	25.5
Current transfers: debit	-1450.1	-2232.1	-825.4	-4097.3	-1120.0	-43.1	35.7
B. Capital Account (Capital Transfer)	2951.7	5393.9	718.6	1452.2	471.9	-75.7	-34.3
Total, Groups A plus B	9524.4	17008.6	8227.1	17488.0	7528.6	-13.6	-8.5
C. Financial Account (Excluding Group E)	-3137.9	-17198.9	-10437.0	-21958.2	-10291.3	232.6	-1.4
Direct investment in Nepal	-214.4	961.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Portfolio Investment	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Other investment: assets	-14800.8	-34629.5	-17725.9	-36649.7	-8501.6	19.8	-52.0
Trade credits	202.4	1041.0	-2249.7	-4815.0	-1306.4	-1211.5	-41.9
Other	-15003.2	-35670.5	-15476.2	-31834.7	-7195.2	3.2	-53.5
Other investment: liabilities	11877.3	16469.2	7288.9	14691.5	-1789.7	-38.6	-124.6
Trade credits	9194.5	16899.3	6911.7	7761.8	-672.7	-24.8	-109.7
Loans	1585.7	-52.4	-377.6	3191.5	-1481.0	-123.8	292.2
General Government	1595.1	-432.8	-381.1	3335.9	-1446.4	-123.9	279.5
Drawings	3686.1	5236.0	1096.9	9101.5	820.5	-70.2	-25.2
Repayments	-2091.0	-5668.8	-1478.0	-5765.6	-2266.9	-29.3	53.4
Other sectors	-9.4	380.4	3.5	-144.4	-34.6	-137.2	-1088.6

contd...

२० आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

Particulars	2002/03		2003/04		2004/05	% Change During 4 months	
	4 months	Annual	4 months	Annual	4 months	2003/04	2004/05
Currency and deposits	1097.1	-377.7	754.8	3738.2	364.0	-31.2	-51.8
Nepal Rastra Bank	-122.8	-23.4	-108.8	-77.4	-49.4	-11.4	-54.6
Deposit money banks	1219.9	-354.3	863.6	3815.6	413.4	-29.2	-52.1
Other liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Total, Group A through C	6386.5	-190.3	-2209.9	-4470.2	-2762.7	-134.6	25.0
D. Net Errors and Omissions	-8350.7	4176.1	2379.7	24209.5	5075.1	-128.5	113.3
Total, Group A through D	-1964.2	3985.8	169.8	19739.3	2312.4	-108.6	1261.8
E. Reserves and Related Items	1964.2	-3985.8	-169.8	-19739.3	-2312.4	-108.6	1261.8
Reserve assets	2143.9	-3685.2	-8.8	-20296.0	-3097.5	-100.4	35098.9
Nepal Rastra Bank	3848.8	-7809.9	-1541.9	-19503.8	-1451.1	-140.1	-5.9
Deposit money bank	-1704.9	4124.7	1533.1	-792.2	-1646.4	-189.9	-207.4
Use of Fund credit and loans	-179.7	-300.6	-161.0	556.7	785.1	-10.4	-587.6
Change in reserve net (-increase)	3061.3	-4363.5	585.0	-16001.1	-1948.4	-80.9	-433.1

Table 15
Direction of Foreign Trade *
(During the First Six Months of Fiscal Year)

Rs. In Million

	2001/02 ^R	2002/03 ^R	2003/04 ^R	2004/05 ^E	Percent Change		
					2002/03	2003/04	2004/05
Total Exports (f.o.b.)	25947.4	23763.5	26234.5	27501.4	-8.4	10.4	4.8
To India	16041.3	12699.6	14487.1	17978.0	-20.8	14.1	24.1
To Other Countries	9906.1	11063.9	11747.4	9523.4	11.7	6.2	-18.9
Total Imports (c.l.f.)	53167.0	57808.0	63692.9	63822.0	8.7	10.2	0.2
From India	26135.6	32190.4	35583.8	40071.4	23.2	10.5	12.6
From Other Countries	27031.4	25617.6	28109.1	23750.6	-5.2	9.7	-15.5
Trade Balance	-27219.6	-34044.5	-37458.4	-36320.6	25.1	10.0	-3.0
With India	-10094.3	-19490.8	-21096.7	-22093.4	93.1	8.2	4.7
With Other Countries	-17125.3	-14553.7	-16361.7	-14227.2	-15.0	12.4	-13.0
Total Trade	79114.4	81571.5	89927.4	91323.4	3.1	10.2	1.6
With India	42176.9	44890.0	50070.9	58049.4	6.4	11.5	15.9
With Other Countries	36937.5	36681.5	39856.5	33274.0	-0.7	8.7	-16.5

contd...

1. Export / Import Ratio	48.8	41.1	41.2	43.1
India	61.4	39.5	40.7	44.9
Other Countries	36.6	43.2	41.8	40.1
2. Share in Total Export				
India	61.8	53.4	55.2	65.4
Other Countries	38.2	46.6	44.8	34.6
3. Share in Total Import				
India	49.2	55.7	55.9	62.8
Other Countries	50.8	44.3	44.1	37.2
4. Share in Trade Balance				
India	37.1	57.3	56.3	60.8
Other Countries	62.9	42.7	43.7	39.2
5. Share in Total Trade				
India	53.3	55.0	55.7	63.6
Other Countries	46.7	45.0	44.3	36.4
6. Share of Exports and Import in Total Trade				
India	32.8	29.1	29.2	30.1
Other Countries	67.2	70.9	70.8	69.9

R = Revised

E = Estimate

* = Custom based data

Table 16
Government Budgetary Operation*
(On cash basis)
During the first Six Months of the Fiscal Year

Rs. in Million

Heads	2002/03	2003/04	2004/05 ^P	Change %		
				2002/03	2003/04	2004/05
Sanctioned Expenditure	36403.0	39285.9	41810.4	1.9	7.9	6.4
Recurrent	-	-	29949.7	-	-	-
Capital	-	-	5094.5	-	-	-
<i>a. Domestic Resources & Loans</i>	-	-	4947.8	-	-	-
<i>b. Foreign Grants</i>	-	-	146.7	-	-	-
Principal Repayment	-	-	5376.0	-	-	-
Others (Freeze Account)	1297.2	1583.4	1390.2	-12.7	22.1	-12.2
Unspent Government Balance	6000.5	7312.9	7825.7	-10.4	21.9	7.0
Recurrent	-	-	-	-	-	-
Capital	-	-	-	-	-	-
Principal Repayment	-	-	-	-	-	-
Actual Expenditure	30402.5	31973.0	33984.7	4.8	5.2	6.3
Recurrent	-	-	24827.8	-	-	-
Capital	-	-	3384.1	-	-	-
Principal Repayment	-	-	4382.6	-	-	-
Others (Freeze Account)	1297.2	1583.4	1390.2	-12.7	22.1	-12.2

contd...

२४ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

Heads	2002/03	2003/04	2004/05 ^P	Change %		
				2002/03	2003/04	2004/05
Resources	26189.3	30027.6	34539.8	5.0	14.7	15.0
Revenue	23427.6	26602.3	29834.8	6.0	13.6	12.2
From Foreign Grants	747.8	2067.9	3659.9	-66.6	176.5	77.0
Non-Budgetary Receipts, net	1548.4	1014.8	878.6	64.4	-34.5	-13.4
Others #	330.9	279.7	78.9	-194.5	-15.5	-71.8
V.A.T.	134.6	62.9	87.6	465.5	-53.3	39.3
Deficit (-) Surplus (+)	-4213.2	-1945.4	555.1	3.6	-53.8	-128.5
Sources of Financing	4213.2	1945.4	-555.1	3.6	-53.8	-128.5
Internal Loans	2620.1	-4740.8	-1637.6	37.7	-280.9	-65.5
<i>a. Treasury Bills</i>	0.0	1100.0	2200.0	-100.0	-	-
<i>b. Development Bonds</i>	2000.0	0.0	0.0	84.8	-100.0	-
<i>c. National Savings Certificates</i>	0.0	0.0	0.0	-	-	-
<i>d. Citizen Saving Certificates</i>	303.0	247.8	0.0	-27.5	-18.2	-100.0
<i>e. Overdrafts⁺</i>	287.9	-4941.8	-3846.1	-127.3	-	-
<i>f. Others</i>	29.2	-1146.8	8.5	-165.2	-	-
Foreign Loans	1593.1	6686.2	1082.5	-26.4	319.7	-83.8

* = As per NRB records.

P = Provisional

= Change in outstanding amount disbursed to VDC/DDC remaining unspent.

+ = Minus (-) indicates surplus.

Table 17
Outstanding Domestic Debt of HMG
During FY 2004/05

(Rs. in Million)

No.	Name of Bonds/Ownership	2003/04	2004/05						Change
		Mid-Jul	Mid-Aug	Mid-Sep	Mid-Oct	Mid-Nov	Mid-Dec.	Mid-Jan	Jan. 05–Jul. 04
1	Treasury Bills	49429.6	49429.6	49429.6	49929.6	48999.6	49541.6	50391.6	962.0
	a. Banking Sector	45958.7	45958.7	46076.2	47131.0	46370.4	46946.1	48026.1	2067.4
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	9804.4	9854.4	9594.4	5741.7	6340.7	7440.7	4271.1	-5533.3
	<i>ii. Commercial Banks</i>	36154.3	36104.3	36481.8	41389.3	40029.7	39505.4	43755.0	7600.7
	b. Non-Banking Sector	3470.9	3470.9	3353.4	2798.6	2629.2	2595.5	2365.5	-1105.4
	<i>(of which ADB/N)</i>	<i>690.0</i>	<i>690.0</i>	<i>640.0</i>	<i>500.0</i>	<i>500.0</i>	<i>450.0</i>	<i>510.0</i>	<i>-180.0</i>
2	Development Bonds	17549.2	17549.2	17549.2	17549.2	17549.2	17549.2	17549.2	0.0
	a. Banking Sector	9885.7	9729.8	9729.8	9660.1	9546.1	9117.2	9021.2	-864.5
	<i>i. Nepal Rastra Bank *</i>	3298.3	3142.4	3142.4	3072.7	2958.7	2529.8	2433.8	-864.5
	<i>ii. Commercial Banks</i>	6587.4	6587.4	6587.4	6587.4	6587.4	6587.4	6587.4	0.0
	b. Non-Banking Sector **	7663.5	7819.4	7819.4	7889.1	8003.1	8432.0	8528.0	864.5
3	National Saving Certificates	9029.8	9029.8	9029.8	9029.8	9029.8	9029.8	9029.8	0.0
	a. Banking Sector	450.8	422.9	275.5	274.8	267.7	301.6	253.5	-197.3
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	340.8	312.9	165.5	164.8	157.7	191.6	143.5	-197.3
	<i>ii. Commercial Banks</i>	110.0	110.0	110.0	110.0	110.0	110.0	110.0	0.0
	b. Non-Banking Sector +	8579.0	8606.9	8754.3	8755.0	8762.1	8728.2	8776.3	197.3
4	Citizen Saving Bonds	1178.9	1178.9	1178.9	1178.9	1178.9	1178.9	1178.9	0.0
	a. Banking Sector	45.8	46.8	47.2	47.2	47.6	47.6	47.6	1.8
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	45.8	46.8	47.2	47.2	47.6	47.6	47.6	1.8
	b. Non-Banking Sector	1133.1	1132.1	1131.7	1131.7	1131.3	1131.3	1131.3	-1.8

contd...

२६ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

No.	Name of Bonds/Ownership	2003/04	2004/05						Change
		Mid-Jul	Mid-Aug	Mid-Sep	Mid-Oct	Mid-Nov	Mid-Dec.	Mid-Jan	Jan. 05–Jul. 04
5	Special Bonds	8946.2	8962.2	8962.2	8970.2	8970.2	8978.9	8984.2	38.0
	a. Banking Sector	6530.9	6530.9	6530.9	6530.9	6530.9	6530.9	6530.9	0.0
	<i>i. Nepal Rastra Bank ++</i>	5586.3	5586.3	5586.3	5586.3	5586.3	5586.3	5586.3	0.0
	<i>ii. Commercial Banks</i>	944.6	944.6	944.6	944.6	944.6	944.6	944.6	0.0
	b. Non-Banking Sector	2415.3	2431.3	2431.3	2439.3	2439.3	2448.0	2453.3	38.0
	(Of which duty drawback)	941.7	941.7	957.8	973.8	965.7	974.5	974.5	32.8
6	Short Term Loan & Advances	-753.0	-4383.8	-4594.4	-2346.1	-2158.1	-2557.3	-4599.1	-3846.1
	Nepal Rastra Bank	-753.0	-4383.8	-4594.4	-2346.1	-2158.1	-2557.3	-4599.1	-3846.1
7	Grand Total	85380.7	81765.9	81555.3	84311.6	83569.6	83721.1	82534.6	-2846.1
	a. Banking Sector	62118.9	58305.3	58065.2	61297.9	60604.6	60386.1	59280.2	-2838.7
	<i>i. Nepal Rastra Bank</i>	18322.6	14559.0	13941.4	12266.6	12932.9	13238.7	7883.2	-10439.4
	<i>ii. Commercial Banks</i>	43796.3	43746.3	44123.8	49031.3	47671.7	47147.4	51397.0	7600.7
	b. Non-Banking Sector	23261.8	23460.6	23490.1	23013.7	22965.0	23335.0	23254.4	-7.4
	<i>(of which ADB/N)</i>	690.0	690.0	640.0	500.0	500.0	450.0	510.0	-180.0

* Includes NRB CSI Project Rs 8.9 million.

** Includes Rs. 1580.3 million of various funds of NRB.

+ Includes Rs. 63.1 million of various funds of NRB.

++ Includes Special Bonds, IMF Promissory Note, and 10 Years Bonds.

Source : Nepal Rastra Bank.

Table 18
National Urban Consumer Price Index

Mid	2001/02		2002/03		2003/04		2004/05	
	Index	% Change	Index	% Change	Index	% Change	Index	% Change
August	141.5	2.9	147.5	4.2	155.4	5.4	159.1	2.4
September	143.7	3.8	148.4	3.3	156.1	5.2	160.2	2.6
October	144.4	2.0	148.7	3.0	157.1	5.6	161.2	2.6
November	144.8	2.5	148.0	2.2	156.6	5.8	160.8	2.7
December	143.1	2.7	147.0	2.7	154.2	4.9	159.0	3.1
January	140.7	2.9	145.3	3.3	152.5	5.0	159.5	4.6
February	139.4	3.2	145.8	4.6	152.7	4.7	160.2	4.9*
March	139.4	3.3	146.7	5.2	153.1	4.4	160.8	5.0*
April	140.1	2.4	151.5	8.1	154.1	1.7	163.0	5.8*
May	141.2	2.5	152.1	7.7	154.1	1.3	163.5	6.1*
Jun	142.8	3.0	152.2	6.6	155.0	1.8	164.8	6.3*
July	144.5	3.5	153.3	6.1	156.4	2.0	166.2	6.3*
Annual	142.1	2.9	148.9	4.8	154.8	4.0	161.5	4.3*

* Projected.

Table 19
Real Gross Domestic Product
(At 1994/95 Prices)

Sectors	(Rs. in Million)						% Change				
	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04R	2004/05 Rp	2005/06 F	01/02	02/03	03/04R	04/05Rp	05/06F
Agriculture, Forestry and Fishery	106380	108752	111471	115774	119687	124475	2.2	2.5	3.9	3.4	4.0
Non Agriculture	173684	170320	175813	181182	189024	199764	-1.9	3.2	3.1	4.3	5.7
Mining and Quarrying	1547.0	1571	1601	1610	1632	1713	1.6	1.9	0.6	1.4	5.0
Manufacturing	27649.0	24892	25384	25822	26806	28280	-10.0	2.0	1.7	3.8	5.5
Electricity, Gas and Water	4727.0	5200	6072	6211	6590	7117	10.0	16.8	2.3	6.1	8.0
Construction	31823.0	32180	32724	32800	33784	35811	1.1	1.7	0.2	3.0	6.0
Trade, Restaurant and Hotel	31507.0	28329	29267	31135	32661	34947	-10.1	3.3	6.4	4.9	7.0
Transport, Communication and Storage	20860.0	21201	22113	23310	24755	26117	1.6	4.3	5.4	6.2	5.5
Finance and Real estate	27491.0	28402	29333	30174	31441	32856	3.3	3.3	2.9	4.2	4.5
Community and Social Services	28080.0	28545	29319	30120	31355	32923	1.7	2.7	2.7	4.1	5.0
GDP at Factor cost before deduction of bank service charges	280064	279072	287284	296956	308711	324239	-0.4	2.9	3.4	4.0	5.0
Less imputed value of bank service charges	7831.0	8064	8499	8892	9114	9534	3.0	5.4	4.6	2.5	4.6
Total GDP at Factor cost	272233	271008	278785	288064	299597	314705	-0.4	2.9	3.3	4.0	5.0
Plus Indirect Taxes, net	20710.0	20135	21717	22932	23758	24827	-2.8	7.9	5.6	3.6	4.5
GDP at producers prices	292943	291143	300502	310996	323354	339532	-0.6	3.2	3.5	4.0	5.0

R = Revised estimate

Rp = Revised Projection

F = Forest

Source: Central Bureau of Statistics

Table 20
Nominal Gross Domestic Product
(At Current Market Prices)

Sectors	(Rs. in Million)						% Change				
	2000/01	2001/02	2002/03R	2003/04R	2004/05Rp	2005/06F	01/02	02/03	03/04R	04/05Rp	05/06F
Agriculture, Forestry and Fishery	151059	160144	171104	183357	197744	214291	6.0	6.8	7.2	7.8	8.4
Non Agriculture	242935	245863	265968	290519	316343	348331	1.2	8.2	9.2	8.9	10.1
Mining and Quarrying	1924.0	2056	2188	2377	2514	2750	6.9	6.4	8.6	5.8	9.4
Manufacturing	35495.0	32805	34337	36634	39661	43600	-7.6	4.7	6.7	8.3	9.9
Electricity, Gass and Water	7432.0	8638	10790	10895	12057	13568	16.2	24.9	1.0	10.7	12.5
Construction	39584.0	42290	45014	49000	52640	58142	6.8	6.4	8.9	7.4	10.5
Trade, Restaurant and Hotel	44572.0	40772	43978	49512	54171	60398	-8.5	7.9	12.6	9.4	11.5
Transport, Communication and Storage	33297.0	34652	38286	43728	48436	53246	4.1	10.5	14.2	10.8	9.9
Finance and Real estate	41634.0	43882	47719	51769	56263	61264	5.4	8.7	8.5	8.7	8.9
Community and Social Services	38997.0	40768	43656	46604	50601	55362	4.5	7.1	6.8	8.6	9.4
GDP at Factor cost before deduction of bank service charges	393994	406007	437072	473876	514087	562622	3.0	7.7	8.4	8.5	9.4
Less imputed value of bank service charges	11912.0	12624	13911	15135	16180	17637	6.0	10.2	8.8	6.9	9.0
Total GDP at Factor cost	382082	393383	423161	458741	497906	544986	3.0	7.6	8.4	8.5	9.5
Plus Indirect Taxes, net	29135.0	29293	33040	36595	39543	43058	0.5	12.8	10.8	8.1	8.9
GDP at producers prices	411217	422676	456201	495336	537449	588044	2.8	7.9	8.6	8.5	9.4

R = Revised estimate

Rp = Revised Projection

F = Forestry

Source: Central Bureau of Statistics

नेपाल राष्ट्र बैंक अनुसन्धान विभाग

आर्थिक वर्ष २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भएका नीतिगत व्यवस्थाहरूको मध्यावधि मूल्यांकन म्याट्रिक्स

क्र.सं.	बुँदा	लक्ष्य/कार्यक्रमहरू	कार्य विवरण	जिम्मेवार विभाग	कार्यान्वयनको स्थिति
१	९	लक्षित मूल्य वृद्धिदर ४.० प्रतिशत तोकिएको	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्था बारे विश्लेषण गर्ने	अनुसन्धान विभाग	मूल्य अभिवृद्धिकर र पेट्रोलियम पदार्थको मूल्य बढाइएको कारण मूल्य वृद्धिदर लक्ष्य भन्दा केही बढी (४.३ प्रतिशत) रहने संशोधित अनुमान
२	९	आर्थिक वृद्धिदर ४.५ प्रतिशत हासिल गर्न आवश्यक तरलताको व्यवस्था गर्ने	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्था बारे विश्लेषण गर्ने	अनुसन्धान विभाग	आर्थिक वृद्धिदर ४.० प्रतिशत रहने संशोधित अनुमान
३	९	शोधनान्तर बचत रु. ५.५ अर्बको हाराहारी लक्षित गरिएको	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्था बारे विश्लेषण गर्ने	अनुसन्धान विभाग	शोधनान्तर बचत लक्ष्य हासिल हुने देखिएको
४	९	यथार्थ विनिमयदरलाई सन्तुलित बनाइराख्ने	ने.रु.को यथार्थ विनिमयदर अधिमूल्यत/न्यूनमूल्यत भए/तभएको अनुगमन गर्ने	अनुसन्धान/विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	यथार्थ प्रभावी विनिमयदर सन्तुलित रहेको
५	१०	विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १२.५ प्रतिशत कायम गर्ने	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्था बारे विश्लेषण गर्ने	अनुसन्धान विभाग	लक्षित वृद्धिदर भन्दा बढी रहने देखिएको
६	११	संकुचित मुद्राप्रदायको वृद्धिदर १०.५ प्रतिशत कायम गर्ने	अनुगमन गर्ने र नीतिगत व्यवस्था बारे विश्लेषण गर्ने	अनुसन्धान विभाग	लक्षित वृद्धिदर भन्दा बढी रहने देखिएको

७	१४	वाणिज्य बैंकहरूको अधिक तरलतालाई मौद्रिक नीतिको सञ्चालन लक्ष्यको रूपमा लिइने	तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचना सञ्चालनमा ल्याई अनुगमन गर्ने	अनुसन्धान विभाग	चालू आ.व.को शुरुवातबाट तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचना सञ्चालनमा ल्याई साप्ताहिक तरलता अनुगमन गर्न थालिएको
८	१६	ग्रामीण विकास बैंकहरूका लागि तथा स्वदेशी मुद्रामा उपलब्ध गराइने निर्यातकर्जाको पुनरकर्जा दर ४.५ प्रतिशतबाट ३ प्रतिशतमा झार्ने	यस सम्बन्धमा भए गरेको विवरण यथाशीघ्र उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन/लघु वित्त विभाग/ बैंकिंग कार्यालय, काठमाडौं	यसको लागि परिपत्र २०६१ साल श्रावण ७ गते जारी भइसकेको
९	१७	नेपाल राष्ट्र बैंकसँग कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद अनुपात ६ प्रतिशतबाट ५ प्रतिशतमा झार्ने	वाणिज्य बैंकहरूको तरलताको स्थितिको अनुगमन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन/अनुसन्धान विभाग	यसको लागि परिपत्र २०६१ साल श्रावण ७ गते जारी भइसकेको
१०	१८	तेश्रो मौद्रिक योगांक (M3) तयार गर्ने	विदेशी मुद्राको निक्षेप समेत समावेश गरी M3 तयार गर्ने	अनुसन्धान विभाग	२०६१ श्रावण देखि तेश्रो मौद्रिक योगांक (M3) तयार पार्न शुरु गरिएको
११	१९	दोश्रो बजार मार्फत सोझै (Outright) खरीद, विक्री र रिपो कारोवारको लागि परिमाण तोक्ने र बोलकबोलको आधारमा व्याज दर बजारबाटै निर्धारण हुने परिपाटी शुरु गर्ने	(क) दोस्रो बजार बोलकबोल कारोवारको लागि परिमाण निर्धारण गर्ने व्यवस्था मिलाउने । (ख) तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाबाट निर्धारण भएको परिमाणलाई राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभागमा रहेको खुला बजार सञ्चालन समितिले अध्ययन, विश्लेषण गरी तय भए बमोजिम दोस्रो बजार कारोवार बोलकबोल गर्ने	अनुसन्धान विभाग / राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	तरलता अनुगमन तथा प्रक्षेपण संरचनाबाट निर्धारण भएको परिमाणलाई खुला बजार संचालन समितिको निर्णय बमोजिम दोस्रो बजार मार्फत आउटराइट सेल तथा रिपो बोलकबोल गर्ने कार्य मिति २०६१।६।७ देखि शुरु भएको
१२	२०	विभिन्न अवधिको ट्रेजरी बिल्लस	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभागमा	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन	खुलाबजार संचालन समितिले तय गरे

३२ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

		दोश्रो बजारबाट सोभै खरीद र बिक्री खुला गरिने र ओभरनाइट अन्तर-बैंकदरलाई प्रभाव पार्ने किसिमले छोटो अवधिका ट्रेजरी बिल्स निष्काशनमा बढी जोड दिइने	रहेको खुला बजार सञ्चालन समितिले तय गरेबमोजिम छोटो अवधिका ट्रेजरी बिल्स निष्काशन गर्ने र सो सम्बन्धी जानकारी अनुसन्धान विभागमा प्रत्येक हप्ता उपलब्ध गराउने	विभाग	बमोजिम २८ दिने र १८२ दिने ट्रेजरी बिल्सको निष्काशन मिति २०६१/६२ बाट शुरु गरिएको
१३	२२	वाणिज्य बैंकहरूका लागि (मात्र) एक छुट्टै तरलता सुविधाको व्यवस्था गरिएको	अर्को व्यवस्था नभएसम्म स्थायी तरलता सुविधाको परिमाण हाल वाणिज्य बैंकहरूको स्वामित्वमा रहेका श्री ५ को सरकारको कुल ऋणपत्रको आधारमा राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभागमा रहेको खुला बजार संचालन समितिले प्रत्येक वाणिज्य बैंकको लागि छुट्टाछुट्टै तरलता सुविधाको कोटा (परिमाण) निर्धारण गरे बमोजिम बैंकिङ्ग कार्यालयबाट उक्त सुविधा उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थान विभाग/बैंकिङ्ग कार्यालय	वाणिज्य बैंकहरूको स्वामित्वमा रहेको ट्रेजरी बिल्स र विकास ऋणपत्रको कूल रकमको ५० प्रतिशत SLF कोटा निर्धारण गरी सोही अनुरूप सुविधा उपलब्ध गराइएको

१४	२४	दोश्रो बजार सोभै विक्री बोलकबोल व्याज दरले अल्पकालीन मुद्रा बजारमा न्यूनतम दरको रुपमा कार्य गर्ने र स्थायी तरलता सुविधा अन्तर्गत निर्धारण गरिएको व्याज दरले अधिकतम दरको रुपमा काम गर्ने	प्रत्येक बोलकबोल सम्बन्धी विवरण अनुसन्धान विभागमा नियमित रुपमा उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	यस सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने कार्य भइरहेको
१५	२५	आन्तरिक ऋण यस बैंकले सार्वजनिक गरेको समय तालिका बमोजिम उठाउने व्यवस्थाका लागि श्री ५ को सरकारलाई अनुरोध गर्ने	यसका लागि राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभागमा रहेको खुला बजार सञ्चालन समितिले आवश्यक समन्वय तथा पहल गर्ने र त्यसको विवरण नियमित रुपमा उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	चालू आ.व.को लागि स्वीकृत रु ९०६ करोड मध्ये २०६१ पौष मसान्तसम्ममा रु २२० करोड आन्तरिक ऋण उठाइएको ।
१६	२६	यस बैंकको स्वामित्वमा रहेको बजारमा विक्री गर्न नसकिने ऋण पत्रहरूलाई बजार योग्य ऋण पत्रमा परिणत गर्न श्री ५ को सरकारसंग अनुमति माग्ने	आवश्यक स्वीकृतिका लागि श्री ५ को सरकार समक्ष खुला बजार सञ्चालन समितिको निर्णय बमोजिम पहल गर्ने, के कस्ता, कति ऋणपत्रहरू कुन समयमा बजारयोग्य बनाइए तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	श्री ५ को सरकारबाट Matured हुँदाको अवस्थामा मात्र भुक्तानी गर्ने वा नविकरण गर्न उपयुक्त हुने जवाफ आएको
१७	२७	विगतमा सरकारी संस्थानहरूले श्री ५ को सरकारको जमानतमा उपयोग गरेका बैंक कर्जाहरू चुक्ता हुन नसक्दा कुल व्याज व्ययभार कमिकरूपमा बढ्ने क्रम जारी रहेकोले गर्दा उक्त	आवश्यक स्वीकृतिका लागि श्री ५ को सरकार समक्ष खुला बजार सञ्चालन समितिको निर्णय बमोजिम पहल गर्ने र त्यसको विवरण उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	श्री ५ को सरकारलाई अनुरोध गरिएकोमा प्रतिबद्धता जाहेर नभएको

		जमानत रकम बराबरको तदर्थ ऋणपत्र जारी गर्न श्री ५ को सरकारलाई आग्रह गर्ने			
१८	२८	श्री ५ को सरकारको विकास ऋणपत्र बोलकबोल प्रथाद्वारा प्राथमिक निष्काशन गरी नेपाल धितोपत्र विनिमय बजार लिमिटेड मार्फत दोश्रो बजार कारोवार खुला गरिने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभागमा रहेको खुला बजार सञ्चालन समितिले निर्धारण गरेवमोजिमको प्रक्रिया अपनाई विकास ऋणपत्र बोलकबोल प्रथाद्वारा निष्काशन गरी सो सम्बन्धी विवरण अनुसन्धान विभागमा उपलब्ध गराउने	राष्ट्र ऋण व्यवस्थापन विभाग	सरकारी ऋणपत्रको प्राथमिक निष्कासन तथा दोस्रो बजार कारोवार व्यवस्थापन नियमावलीको मस्यौदा स्वीकृतिको लागि अर्थमन्त्रालय पठाइएको
१९	२९	नेपाल राष्ट्र बैंकले आफ्नो मुनाफाको पाँच प्रतिशत रकम ग्रामीण स्वावलम्बन कोषलाई उपलब्ध गराउने	यस सम्बन्धमा भएका कामको प्रगति विवरण उपलब्ध गराउने	वित्त व्यवस्थापन/लघु वित्त विभाग	मुनाफाको बाँडफाँड भइनसकेको
२०	३०	रुण उद्योगहरूको लागि वाणिज्य बैंकहरूलाई रु. एक अर्ब पुनर्कर्जा उपलब्ध गराइने	के-कति रकम कुन समयमा कुन बैंकलाई दिइयो, अनुगमन गर्ने तथा तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन/वित्त व्यवस्थापन विभाग/बैंकिङ्ग कार्यालय, काठमाडौं	२०६१ पौष मसान्तसम्म रु २० करोड ५७ लाख ९२ हजार पुनर्कर्जा स्वीकृत भइसकेको
२१	३२	समस्याग्रस्त बैंकहरूको पुनर्संरचना गर्न विश्व बैंक तथा DFID बाट प्राप्त वित्तीय सहयोगलाई किफायती ढंगले सदुपयोग गर्ने	यस अनुसार सदुपयोग भए नभएको अनुगमन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	वित्तीय सहयोगलाई किफायती ढंगले सदुपयोग गर्न नेपाल बैंक लि. को व्यवस्थापन करार थप गर्दा वार्षिक लागत घटाइएको
२२	३३	वाणिज्य बैंकहरूले सञ्चालन खर्चमा कटौती ल्याउन प्रयासरत् हुनुपर्ने	यस सम्बन्धमा वाणिज्य बैंकहरूले सञ्चालन खर्च कटौती गर्न गरेका प्रयासहरूको अनुगमन गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	प्रयासहरू भइरहेको

२३	३४	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले अन्य बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको शेयरमा गरेको लगानीलाई २०६१ आषाढ मसान्तसम्ममा बिक्री गर्न नसकेको देखिएमा त्यस्ता लगानीलाई शत प्रतिशत प्रोभिजन गर्नुपर्ने	कार्यान्वयन स्थितिको अनुगमन गरी सूचना उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग/बैंक सुपरिवेक्षण विभाग	यस सम्बन्धमा निर्देशन जारी भइसकेको र यसको पालना भए नभएकोबारे अनुगमन भइरहेको
२४	३५	जलस्रोत लगायत शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता आर्थिक सामाजिक पूर्वाधार विकासका आयोजनाहरूमा वाणिज्य बैंकहरूको लगानी प्रोत्साहन गर्ने	यस सम्बन्धी भएको कार्य विवरण उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यसको लागि निर्देशन जारी गर्न छलफल भइरहेको
२५	३६	बैंक तथा वित्तीय संस्थासम्बन्धी अध्यादेश जारी भइसकेको परिप्रेक्ष्यमा हाल कार्यान्वयनमा रहेका नियमन तथा निर्देशनहरूलाई परिमार्जन गरी एकीकृत रूपमा लागू गरिने	यस सम्बन्धमा भएका कामको प्रगति विवरण उपलब्ध गराउने	वित्तीय संस्था नियमन विभाग	एकीकृत गर्ने कार्य भइरहेको
२६	३७	कर्जा सूचना केन्द्रलाई कम्पनीको रूपमा स्थापना गर्ने	यस सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था मिलाउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग	यसको लागि कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भइसकेको

२७	३८	नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक तथा वित्तीय संस्था, सम्पत्ति व्यवस्थापन, मुद्रा शुद्धीकरण नियन्त्रण, सुरक्षित कारोवार र दामासाही सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थाको निमित्त पहल गर्ने	यस सम्बन्धमा भएका कामको प्रगति विवरण उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन/कानून विभाग	नेपाल राष्ट्र बैंक (प्रथम संशोधन), २०६१, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धि अध्यादेश, २०६१ जारी भइसकेको र सम्पत्ति व्यवस्थापन, मुद्रा शुद्धीकरण नियन्त्रण, सुरक्षित कारोवार र दामासाही सम्बन्धी अध्यादेशहरु मस्यौदा तयार गरी श्री ५ को सरकार समक्ष पेश गरिसकिएको
२८	३९	जोखिम भारित सम्पत्तिको आधारमा कायम गर्नुपर्ने पूँजीकोष अनुपात सम्बन्धमा	यसको के प्रभाव पऱ्यो, विश्लेषण गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन /बैंक सुपरिवेक्षण /वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	२०६१/६२को लागि पनि ११ प्रतिशत कायम राखी आगामी वर्ष १२ प्रतिशत पुऱ्याउने परिपत्र जारी भइसकेको
२९	४०	नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृति प्राप्त सहकारी संस्थाहरु तथा वित्तीय मध्यस्थता सम्बन्धी कार्य गर्ने गैर सरकारी संस्थाहरुको निरीक्षण एवम् सुपरिवेक्षण सम्बन्धमा	यस सम्बन्धमा एउटा छुट्टै Second-tier Institution स्थापना गर्न पहल गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग/वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	यसको लागि छुट्टै Second Tier Institution स्थापना गर्ने कार्य भइरहेको
३०	४१	ग्रामीण स्वावलम्बन कोषलाई थोक लघुकर्जा उपलब्ध गराउने वित्तीय संस्थाको रुपमा रुपान्तरण गर्ने	यस सम्बन्धी भएको कार्य विवरण उपलब्ध गराउने	लघु वित्त विभाग	यसको लागि कार्यदल गठन भएको
३१	४२	राष्ट्रिय लघु वित्त नीति तर्जुमा गर्ने	यस सम्बन्धमा भएका कामको प्रगति विवरण उपलब्ध गराउने	लघु वित्त विभाग	एक अन्तरक्रिया कार्यक्रम गरी सोबाट प्राप्त सुझावहरु समेटी निर्णयको लागि प्रेषित गरिएको

३२	४३	Basel Committee on Banking Supervision ले तयार पारेको New Capital Accord – Basel-II को नेपालको परिप्रेक्ष्यमा प्रभावकारिता अध्ययन गरी तयार गरिएको अवधारणापत्र सम्बन्धमा	BIS बाट परिमार्जन भई आए अनुसार समायोजन गरी तयार गर्ने	बैंक सुपरिवेक्षण विभाग/वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	अवधारणापत्र तयारीको क्रममा रहेको । Core Group गठन गरी यस सम्बन्धी कार्य भइरहेको
३३	४४	चितवनमा बैंक तथा वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण कार्यालयको स्थापना	कार्यालय स्थापना गरी सुपरिवेक्षण कार्य थालनी गर्ने	बैंक सुपरिवेक्षण/नीति योजना/ वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	निरीक्षण तथा सुपरिवेक्षण सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू केन्द्रीय स्तरबाट कर्पोरेट स्तरको निरीक्षणको रूपमा सम्पन्न गर्ने परिपाटीलाई प्राथमिकता दिने निर्णय भएको ।
३४	४५	बैंक तथा वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण सम्बन्धी Basel समितिले तयार गरेका २५ वटा मूल सिद्धान्तहरूको नेपालको सन्दर्भमा प्रभावकारिताको अध्ययन गर्ने	यस सम्बन्धमा गरिने अध्ययनको विवरण उपलब्ध गराउने	बैंक सुपरिवेक्षण/ वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	चालु आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा सम्पादन गरिने
३५	४६	यस बैंकबाट इजाजत प्राप्त सम्पूर्ण बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको स्थलगत तथा गैर स्थलगत निरीक्षण सुपरिवेक्षण गर्ने	प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने र सोको विवरण उपलब्ध गराउने	बैंक सुपरिवेक्षण/ वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	केही बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको निरीक्षण सम्पन्न भैसकेको र अरु हुने क्रममा रहेको

३८ आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

३६	४७	नेपाल राष्ट्र बैंकको लेखा प्रणालीलाई परिमार्जन गरी अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूपको लेखा प्रणाली लागू गर्ने	भए गरेका विवरण उपलब्ध गराउने	वित्त व्यवस्थापन/आन्तरिक लेखा परीक्षण विभाग	तदारुकताका साथ हुने कममा रहेको ।
३७	४८	कृषि विकास बैंक र नै.औ.वि.नि.को पुनर्संरचना गर्ने	यससम्बन्धमा परामशदाताले पेश गरेको पुनःसंरचना योजनाबमोजिमका कार्यहरू गर्ने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग/वित्तीय संस्था सुपरिवेक्षण विभाग	कृषि विकास बैंकको पुनर्संरचना गर्ने कार्य थालनी भइसकेको र नै.औ.वि.नि.को हुने क्रममा रहेको
३८	४९	पश्चिमाञ्चल ग्रामीण विकास बैंक लिमिटेडमा रहेको यस बैंकको ६६.७५ प्रतिशत शेयरमध्ये ५६.७५ प्रतिशत शेयर हस्तान्तरण गर्ने र सुदूर पश्चिमाञ्चल ग्रामीण विकास बैंकमा लागू भएको विशेष स्वच्छिक अवकाश योजना मूल्यांकन गरी उक्त बैंकलाई सुदृढ गर्ने	यस सम्बन्धी भए गरेका कार्यको विवरण उपलब्ध गराउने	बैंक तथा वित्तीय संस्था नियमन विभाग/लघु वित्त विभाग	यसका लागि निजीकरण समाप्त गठन गरेको बैंकको प्रवन्ध पत्र र नियमावलीमा संशोधन गर्न श्री ५ को सरकार, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा पठाइएको र २०६१ पौष १ गते देखि शेयर हस्तान्तरण कार्यको प्रारम्भ भइसकेको । सुदूर पश्चिमाञ्चल ग्रामीण विकास बैंकमा लागू भएको विशेष स्वच्छिक अवकाश योजना पछि स्वसक्षम हुन आवश्यक पहल गरिरहेको र कर्जा लगानी सम्बन्धी निर्देशनको लागि विभागीय पहल भइरहेको
३९	५०	नेपाल राष्ट्र बैंकका बैकिङ्ग कार्यालयहरूको भूक्तानी व्यवस्थामा समय सापेक्ष सुधार गर्ने साथै समाशोधन गृह व्यवस्था र हिसाव मिलान प्रक्रियामा सुधार गर्ने	यस सम्बन्धी अध्ययन गरी सोको विवरण उपलब्ध गराउने	बैंकिङ्ग कार्यालय, काठमाडौं/नीति योजना विभाग	भुक्तानी तथा ट्रान्सफरलाई एकद्वार प्रणाली लागू गरिएको, Clearing House बाटै Posting गर्ने व्यवस्था मिलाई Settlement प्रक्रिया प्रभावकारी बनाइएको । Clearing House को भौतिक सुविधाको विस्तार गर्न थालिएको । समाशोधन गृहको अध्ययन सम्बन्धमा यसको सदस्यता शुल्क सम्बन्धी अध्ययन सम्पन्न भएको
४०	५१	भूत्रा नोटहरूको सट्टी सम्बन्धमा	भूत्रा नोटहरूको सट्टी गर्ने कार्य निजी क्षेत्रलाई सुम्पने व्यवस्था मिलाउने	मुद्रा व्यवस्थापन विभाग	

४१	५२	व्यक्ति तथा संघसंस्थाहरूलाई विभिन्न प्रयोजनका लागि बढीमा १००० अमेरिकी डलरसम्मको सट्टी सुविधा वाणिज्य बैंकहरूले सोभै दिन सक्ने	यस सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयनको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४२	५३	नेपाली नागरिकहरूको विदेश भ्रमण गर्दा खरीद गरेको हवाई टिकटको Repatriation स्वतः प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाउने	यस सम्बन्धमा ट्राभल एजेन्सी र एयरलाइन्सहरूलाई परिपत्र जारी गरी भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको
४३	५४	विदेश भ्रमण गर्न चाहने नेपाली नागरिकहरूले Business class को हवाई टिकटमा यात्रा गर्न पाउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४४	५५	भन्सार कार्यालयको नाममा खिचिएका प्रतीतपत्र धरौटी वापतको चेकहरू वाणिज्य बैंकहरू आफैले रद्द गर्न सक्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४५	५६	निर्यातकर्ताहरूले Cash Against Document (CAD) को माध्यमबाट निर्यात गर्ने सन्दर्भमा उक्त भुक्तानी प्रमाण पत्रको म्याद छ महिनाको मात्र हुने र म्याद थपको लागि यस बैंकको स्वीकृति लिनु पर्नेमा अब उपरान्त उक्त म्याद तीन वर्षसम्म वाणिज्य बैंक आफैले थप्न सक्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको

४० आ.व. २०६१/६२ को मौद्रिक नीतिको मध्यावधि समीक्षा

४६	५७	वाणिज्य बैंकहरुको विदेश स्थित एजेन्सी खाताहरुमा जम्मा भएको रकम कारणवश भुक्तानी नहुने अवस्थामा यु. एस. डलर २००० भन्दा बढीको त्यस्तो रकम फिर्ता पठाउने व्यवस्था वाणिज्य बैंकहरु आफैले गर्न सक्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४७	५८	नेपाली विक्रीकर्ताले खरीदकर्ताको नाममा परिवर्त्य विदेशी मुद्राको बैंक ग्यारेण्टी जारी गर्न अब उप्रान्त वाणिज्य बैंकहरु आफैले आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सक्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४८	५९	विभिन्न सरकारी संस्थाहरु, परिषद तथा अन्य निकायहरुलाई आवश्यक पर्ने सट्टी सुविधा वाणिज्य बैंकले सोभै उपलब्ध गराउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
४९	६०	भुक्तानी पाउने पक्ष श्री ५ को सरकार भएमा परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा खाता रहेका व्यक्ति तथा निकायहरुले नेपालमा पनि परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गर्न पाउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५०	६१	निर्यातकर्ताहरुले Cash Against Document को माध्यमबाट	यस सम्बन्धी तथ्याङ्क तयार पार्ने र उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको

		एकपटकमा एक लाख अमेरिकी डलरसम्म निर्यात गर्न पाउने र निर्यातकर्ताले पेश गर्नु पर्ने बैंक ग्यारेन्टीको रकम १० प्रतिशतबाट घटाई ५ प्रतिशत कायम गरिएको			
५१	६२	क्रेडिट कार्ड प्रयोग नगरिकन E-payment गर्ने व्यवस्था गर्न वाणिज्य बैंकहरूलाई स्वीकृत दिने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५२	६३	विदेशी मुद्रा निक्षेपबाट प्राप्त रकम परिवर्त्य विदेशी मुद्रामा आर्जन हुने गरी लगानी गर्दा वाणिज्य बैंकहरूलाई लगाइएको एक वर्षको सीमा हटाइएको	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५३	६४	वाणिज्य बैंकहरूले यस बैंकमा बुझाउन ल्याउने यु. एस. डलर र अन्य परिवर्त्य विदेशी मुद्राको सम्बन्धमा	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५४	६५	वाणिज्य बैंकहरूले अमेरिकी डलर ५००० सम्म खर्च गर्न सकिने गरी Credit card/debit card जारी गर्नसक्ने सम्बन्धमा	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५५	६६	FOB आयातकर्ताहरूलाई दुवानीवापत् छुट्टै सटही सुविधा उपलब्ध गराउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको

५६	६७	विदेश स्थित Money Transfer Company को नेपाल स्थित Agent लाई अग्रिम भुक्तानी प्राप्त गर्नका लागि Bank Guarantee को आवश्यकता परेमा तोकिएको सीमा भित्र रही वाणिज्य बैंकहरु आफैले सोभै उपलब्ध गराउन सक्ने	वाणिज्य बैंकहरुलाई आवश्यक निर्देशन दिने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५७	६८	परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भुक्तानी गरी भारतबाट आयात गर्न पाउने वस्तुहरुको विद्यमान संख्या ३९ मा केही वस्तुहरु थप्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण तथा तथ्यांक उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
५८	६९	विदेशी मुद्रा सरह सुनलाई पनि लगानी गरी व्याज अर्जन गर्नका लागि सुनको अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप शुद्धता र आकार परीक्षण गरी लगानी गर्नका लागि आवश्यक विकल्पको खोजी गर्ने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको
५९	७०	नेपाल र जनवादी गणतन्त्र चीनको बीचमा भएको चीनीयाँ मुद्रा युआनलाई सीमित परिवर्त्यता प्रदान गर्ने सम्बन्धी दुई वर्ष अघिको सम्झौता पुनः दुई वर्षका लागि नवीकरण गर्ने	यस सम्बन्धी आवश्यक व्यवस्था मिलाउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको

६०	७१	नेपाली निकायहरुलाई विदेशमा सम्पर्क कार्यालय खोल्न दिने व्यवस्था मिलाउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
६१	७२	वाणिज्य बैंकहरुलाई भा.रु. को अन्तरवैक कारोवार समेत गर्न पाउने नीतिगत व्यवस्था गरिने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	परिपत्र जारी भइसकेको
६२	७३	विद्यमान परिवर्त्य विदेशी मुद्रा खरीद र विक्री दरको अन्तरले पारेको असर र सुधारसंबन्धमा आवश्यक अध्ययन गरिने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको
६३	७४	अनुकूल शोधनान्तर स्थितिबाट उत्पन्न विदेशी विनिमय सञ्चितिको उचित व्यवस्थापन गरी लाभ उठाउने	आवश्यक व्यवस्था मिलाई भएका प्रगतिको विवरण उपलब्ध गराउने	विदेशी विनिमय व्यवस्थापन विभाग	कार्यान्वयनको क्रममा रहेको